

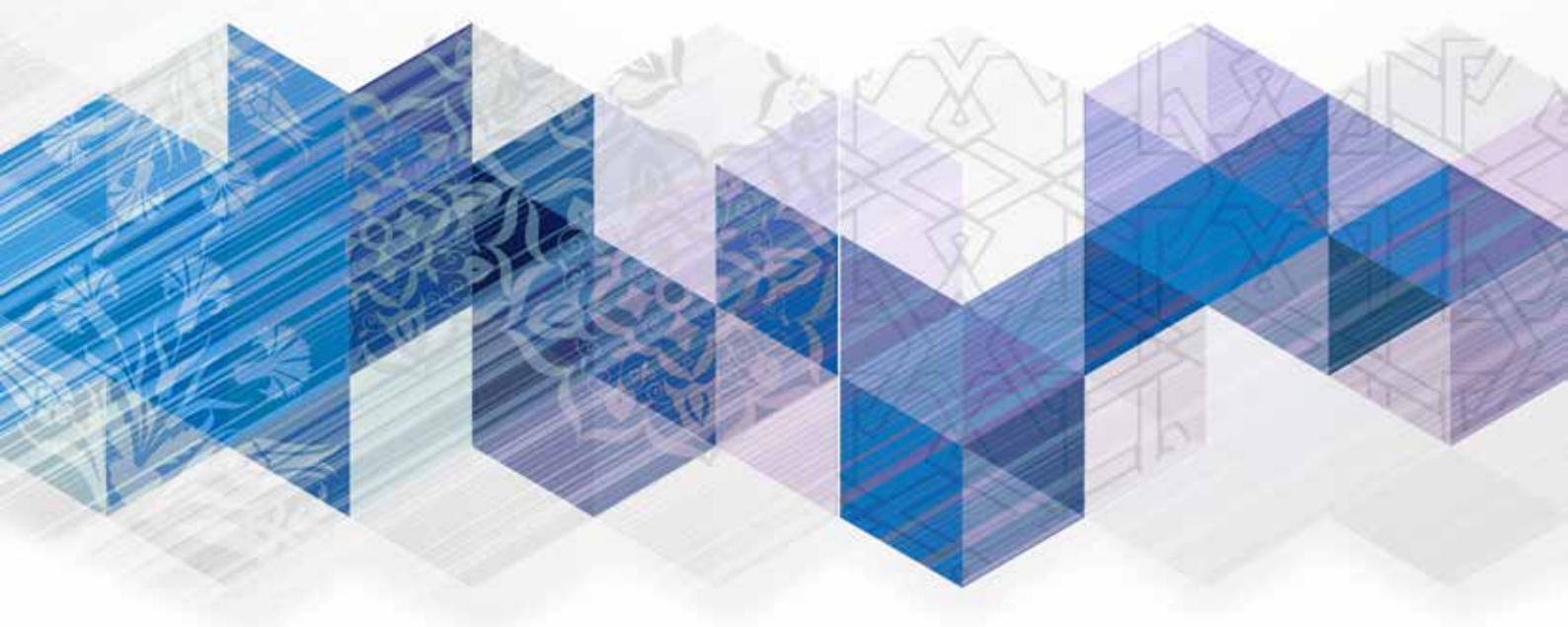
T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

TÜRKİYE YÜZYILI

MAARİF MODELİ

Öğretim Programları Okuryazarlığı
Öğretmen Kılavuz Kitabı:

Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle

3. MODÜL

Erdem Değer Eylem Çerçevesi

2024
ANKARA

HAZIRLAYANLAR

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Halil İbrahim TOPÇU

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Bilgen KERKEZ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Bayram ÖZER
Dr. Pelin ÜREDİ
Zeynep Sare TÜZGEN KONYALI

YAZARLAR

Doç. Dr. Mehmet Ali GÜNDOĞDU
Doç. Dr. Musa OFLAZ
Dr. Tuğrul NİYAZİBEYOĞLU
Dr. Yıldırım AYDIN
Abdulgafur GÜLER
Ahmet CİVELEK
Ayhan GÖKÇE
Ayşe AÇICI DURAN
Ayşenur MAKAS
Derya KARAKUŞ BAYTEKİN
Hakan Vehbi Can TERZİ
İsmail BAKAN
Kevser BABACAN
Nurten KARADENİZ İPEK
Zeynep Sare TÜZGEN KONYALI

DİL UZMANLARI

Bahar KAPLAN
Gülten HOCA

GÖRSEL TASARIM UZMANLARI

Hamdiye Nida YÜCESOY
Hakan AVLUKYARI

ISBN: 978-975-11-7568-7

Her hakkı saklıdır ve Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

© MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2024

İÇİNDEKİLER

Giriş	4
3.1. EDE ÇERÇEVESİNİN TEORİK TEMELLERİ VE DEĞERLER EĞİTİMİ	4
3.1.1. Değerler Eğitiminin Amacı	4
3.1.2. Değer Eğitiminin Kaynağı / Gerekçesi	4
3.1.3. Değerler Eğitimi Ortamları	5
3.1.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları ve Yöntemleri	5
3.1.5. Değer Eğitimi İlkeleri ve Kuralları	8
3.1.6. Değer Eğitimi Paydaşları	11
3.2. ÖĞRETİM PROGRAMINDA EDE ÇERÇEVESİNİN YERİ	12
3.2.1. Çerçevenin Yeri	12
3.2.2. Çerçevenin İşlevi	12
3.2.3. Çerçevenin Önemi	14
3.2.4. EDE Çerçevesi Nedir?	15
3.2.5. Nasıl Yansıtıldı?	17
3.3. EDE ÇERÇEVESİ ÖRNEKLERİ	18
3.3.1. Temel Eğitim (İlkokul) Değer Eğitimi Örnekleri	18
3.3.2. Temel Eğitim (Ortaokul) Değer Eğitimi Örnekleri	22
3.3.3 Ortaöğretim Değer Eğitimi Örnekleri	25
3.4. EDE ÇERÇEVESİ ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	31

ERDEM DEĞER EYLEM ÇERÇEVESİ PROGRAM KILAVUZU İÇERİK TASLAĞI VE ÖRNEKLERİ

Giriş

İnsanın anlam arayışında, kendini ve çevresini konumlandırmasında değerlerin önemli bir yeri vardır; çünkü insan, değer kavramını anlayabilen tek varlıktır. İnsanı et ve kemikten ibaret olmaktan çıkaran onun değer varlığı olmasıdır. Bu anlamda değerlerin çok yoğun ve karmaşık örüntülerinden bahsetmek mümkündür. İnsana, insanlığa, geçmişe ve geleceğe, topluma, sosyal çevreye, mesleğe ve birçok unsura dair ne varsa içinde değer vardır. Dolayısıyla değerlere ve değer kazandırma sürecine belli bir disiplin içinde bakılması büyük önem taşır.

Dünyada birçok toplum geçmişten günümüze değin farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak çocuklara değerler bilincinin kazandırılmasını sağlamıştır. Genç nesillerin topluma uyumlu bireyler olarak yetişmesi ve ahlaklı bireylerin ortaya çıkması, hem Türk tarihinde hem de diğer toplumların tarihinde önemli bir yer teşkil etmiştir.

3.1. EDE ÇERÇEVESİNİN TEORİK TEMELLERİ VE DEĞERLER EĞİTİMİ

3.1.1. Değerler Eğitiminin Amacı

Değer merkezli eğitim; bilişsel alanda derin düşünme ve analiz edebilmeyi, duygusal bir yönelme ile güven ve huzuru, aşırılığa düşmeden pratik olarak gerçeğe dönüp yürütmeyi, yani dosdoğru olmayı ve denge kurabilmeyi öğretmelidir. Değer eğitimi ise en genel anlamıyla bir milletin günlük yaşamına tekabül eden ve tarihinden gelen bütün değer verdiği yaşayış, inanış, duygu, düşünce ve tutumlarını okul ve dersler yoluyla çocuklara aktarmayı amaçlar. Bu çerçevede değer eğitiminin diğer amaçları aşağıda özetlenmiştir:

- Değerleri insanın dünyasına yansıtmak; hayatın her alanında, eylemlerde, duygu ve düşüncelerde yepyeni doğuş ve uyanışlara yol açmak,
- Zihinsel, duygusal, inançla ilgili ve amelî, ahlaki ve toplumsal kabiliyetleri ve davranışları mükemmele ulaştırmak,
- Öğrencinin kendini eğitebilmesini sağlamak,
- Ahlakî çizgide disiplinli bir hayat tarzını yerleştirmek,
- Eğitimde bireyin gelişimini yapılandırılmamış bilgiye dayalı, dar kapsamlı zihinsel gelişim olarak gören anlayış yerine üst seviyede geliştirilmiş düşünme eğitimi, özbenlik eğitimi ve duygu eğitimi gibi insanın farklı yönlerini de eğitmeyi amaçlayan çok boyutlu ve bütüncül gelişimi gerçekleştirmek,
- Teori ile pratiği birleştirerek, inançlarının bireye yüklediği sorumluluk ve duyarlılıktan beslenen, içgözlem ve dışgözlem odaklı bir hayat anlayışı içinde, şahısların ve toplumun mutluluğuna yardımcı olmak ve iç dünyalarıyla barışık bir yaşam sürmelerini desteklemek,
- Bu eğitimle kazanacağı özsaygı ve empati duyguları sayesinde, kendisinin ve başkalarının haklarına daha duyarlı hale gelmek,
- Fertlere, temellendirilmiş ve içselleştirilmiş bir sevgi ve saygı anlayışı kazandırmak,
- Öğrencilerde öğrenme sevgisi, araştırma disiplini, kültürel varlığa uyum, inanç, hamiyet ve gayret ruhu oluşturmak.
- Muhabbeti ve dayanışmayı zedeleyen ihtilaf ve ötekileştirme gibi toplumsal yapıyı yıkıcı unsurları, makul farklılıkları zenginlik gören anlayışla onararak toplumsal yapının güçlenmesine yardımcı olmaktır,

3.1.2. Değer Eğitiminin Kaynağı / Gerekçesi

Değerler eğitiminin anlaşılmasına ışık tutan, eğitimin nasıl olması gerektiğine yön veren felsefi yaklaşımlar ve bu akımların eğitime yansımaları binlerce yıl süren bir birikimle günümüze kadar gelmiştir. Bu yaklaşımların değer anlayışları çağın gerekliliklerine göre değiştiği için her birinin insana dair olması, değerlerin evrensel yönünün varlığını da düşündürmektedir. Ancak ortaya çıkan her bir kök değerın kavramsal olarak evrensel

niteliği görünmekle birlikte, bu değerlerin nasıl ve ne şekilde uygulandığı, hangi toplumlarda nasıl yansıdığı dikkate alındığında her kültüre özgü ayrı bir eylem modeli olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Günümüzün değişen şartlarına paralel olarak çocuklarımızın maddi ve manevi ihtiyaçları da sürekli farklılaşmaktadır. Okulların bu hızlı değişimle ortaya çıkan yeni sorunlara çözüm üretmesi, bireyin ve toplumun beklentilerini karşılaması ve çağın gerektirdiği yeni şartları sağlayabilme adına programda değişiklikler yapılması beklenen bir durumdur. Ancak yeni yüzyılın ortaya koyduğu çok yönlü gerçekler yeni bir vizyonu, güçlü bir misyonu doğurmuştur. Programın bileşenlerinden olan Erdem Değer Eylem Çerçevesinin ortaya konmasında da yapısal değişime gidilmiş tüm bileşenlerle uyumlu bütüncül bir bakış esas alınmıştır.

Erdem Değer Eylem Çerçevesi'nde öğrencilerin hem milli manevi değerlerin yaşandığı huzurlu aile ve toplumu hem yaşanabilir bir çevreyi hem de içsel ahenge sahip huzurlu insanı ortaya çıkartabilmek için sahip olması beklenen değerler birlikte ele alınmıştır. Bunun önemli bir gerekçesi; birbiriyle tutarlı, birbirini destekleyen, içten dışa doğru bir silsile olarak bütünlüğü koruyan bir model oluşturma misyonudur. Dolayısıyla diğer bileşenlerle olan bağın kurulması için modelin iç uyumundaki stratejik bağlamlar önemlidir.

3.1.3. Değerler Eğitimi Ortamları

Değerleri sadece teorik çerçevede değil hayatın içinde uygulanması sağlanarak öğrencinin içselleştirmesine destek olmak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin vazgeçilmezidir. Ders esnasında öğrenci, görsel yazılı aktif uygulamalarla Erdem Değer Eylem Çerçevesini (EDE) öğrenmektedir. Ancak sonrasında öğrenilen değerlerin yaşam alanlarında pratik olarak uygulanması gerekir. Değerler hayata tatbik edildiğinde ve farklı ortamlarda yaşandığında öğrenim kazanıma dönüşmüş olur. Değerler eğitiminden beklenen çıktı, teorik veya yazılı olarak verilen bilgilerin geçici hafızaya alınarak salt bir ölçme-değerlendirmeye tabi tutulması değil, asıl olarak yaşantıya dönüştürülmesidir.

Değerlerin öğrenilmesi; öncelikle olumlu bir sınıf iklimi içinde, anlamlı bağlamlar ve çok yönlü etkileşimleri içeren bir ortamda gerçekleşir. Değer öğretimi uygulamalarında öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak; onları sorgulamaya, derin ve anlamlı öğrenmeye yönlendirecek etkinlikler ile bilgi ve becerilerin birlikte kullanılması esas alınır. Değerleri yaparak yaşayarak öğrenme fırsatları ile düşüncelerin değer merkezli eylemlere dönüşmesi desteklenmelidir. Öğrencilerin değerler hakkındaki düşünce ve duygularını paylaşarak bir anlamda birbirlerine yakın perspektiflerde ortak bir gelişim alanı oluşturacakları çalışma ve düşünme etkinlikleri yapılandırılabilir.

3.1.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları ve Yöntemleri

Değerlerin kazandırılmasında tercih edilen birçok yaklaşım ve yöntemi bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan değer aktarma (telkin) yaklaşımı, değer açıklama (belirginleştirme) yaklaşımı, değer analizi, ahlaki muhakeme yaklaşımı, eylem öğrenme yaklaşımı ve gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımı; yöntemlerden ise tartışma, soru-cevap, rol oynama, drama, örnek olay, gezi gözlem, işbirlikli öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme, eğitsel oyun, görsel-film yorumlama ve proje tabanlı öğrenme aşağıda detaylandırılmıştır.

Değer Aktarma-Telkin Yaklaşımı

Bilinen en eski yöntem olup, öğrencilere belirlenen değerlerin kazandırılmasında kullanılır. Özellikle ilköğretim aşamasında olan öğrencilere temel değerlerin öğretilmesinde etkilidir. Öğrencilerin sorgulama becerisi sürece dâhil edilmeden değer aktarımına dayanmaktadır. Uygulama noktasında tarihsel ve kurgusal ahlaki hikâyeleri okuma, anlatılan ahlaki durumları dinleme, belirli gün ve haftalarda yapılan etkinliklere katılma gibi yöntemlerle; model olma, olumlu ve olumsuz pekiştirme, oyunlar ve taklitler ya da rol oynama kullanılabilir. Kültürel yaşantımızda da sıklıkla kullanılan bu yöntemin güzel örnekleri vardır. Mevlana'nın Mesnevi'sinde yer alan kıssaları Hoca Ahmet Yesevi'nin Divan-ı Hikmet'teki sohbetleri birer örnekler. Eski Türklerde göçebe yaşam biçimlerine uygun olarak nasihatlerle, telkinlerle, sohbet ve ritüellerle değerlerin kazandırıldığı görülmektedir. Kültürel mirasın kazandırılması şiir, söyleşi, masal, kitabe ve birçok gelenek ile süregelmiştir. Burada model almalar, pekiştireçler önemli yer tutmaktadır.

Değer Açıklama-Belirginleştirme Yaklaşımı

Bireylere değerlerin birbirleriyle çeliştiği durumları fark etmeleri ve nasıl çözmeleri gerektiğini öğrenmeleri için kullanılan yaklaşım, öğrenci merkezli bir yaklaşım türüdür. Öğrencilere değerler noktasında seçenekler sunulur ve öğrenci seçeceği değerde özgür bırakılır. Değer aktarma yaklaşımının aksine, değer açıklama yaklaşımında öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmaları amaçlanmaktadır. Yaklaşımı uygulama noktasında grup tartışmaları, dramatizasyon, açık uçlu sorular ve görüşme gibi birçok teknikten faydalanılabilir.

Değer Analizi Yaklaşımı

Değerler eğitiminde kullanılan bir diğer yaklaşım ise değer analizi yaklaşımıdır. Rasyonel düşünme ve akıl yürütmenin daha çok öne çıktığı bu yaklaşımda toplumsal sorunlar daha mekanik olarak ele alınmaktadır. Öğrencilere, herhangi bir durumda, alacakları kararlar noktasında akla ve mantığa uygun olanı tercih etmelerini sağlayacak bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğrencilerden sosyal olayları açıklamaları, "ne, neden, nasıl" sorularının yanıtlarını aramaları beklenir. Bu aşamada öğrencilerden özellikle bilimsel araştırmalara, mantığa ve zihinsel süreçlere odaklanması beklenmektedir. Örneğin insanlığın ortak sorunlarından iklim krizi konusu ve beraberindeki problemler rasyonel olarak ele alınır, çözüm önerileri sunulur. Süreç içerisinde ilk olarak verilecek değerle ilgili bir durum belirlenir ve üzerinde analizler yapılır. Daha sonra alternatifler belirlenir, araştırma ve tartışmalar yapılır, sonuçlar değerlendirildikten sonra karar verilir.

Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Öğrencilerin ahlaki muhakeme noktasında akıl yürütebilmelerine yardımcı olmaktadır. Yaklaşım, öğrencilerin değerler dizisine dayanan karmaşık durumları başkalarıyla tartışarak, muhakeme düzeyinde yaşanan değişimlerini destekler ve geliştirir. Burada değer ikilemelerinin önemi büyüktür. "Siz olsaydınız ne yapardınız?" gibi yapılandırılmış sorularla çocuğun vereceği cevapların ve gerekçelerin önemli ipuçları vermesi beklenir. Öğretmen öğrencilerin muhakeme düzeylerinin gelişimi için grup tartışması hazırlayabilir. Ancak tartışılan konunun basit ve anlaşılır olması gerekmektedir. Öğretmen tarafından ilk olarak öğrencilere karşıt durumlar sunulur, daha sonra sunulan durumlara yönelik olarak problem ve ele alınması gereken değerler belirlenir, sorular etrafında ahlaki bir muhakeme başlatılır. Başlatılan karşıt durumlarda öğrencilerin ikilemde kalmaları sağlanarak içlerindeki ahlaki yargılar ortaya çıkarılır ve değerlendirmeler yapılır. Sonuç olarak ahlaki muhakeme yaklaşımında değerlerin davranışa dönüşmesi ve benimsenmesi beklenir.

Eylem Öğrenme Yaklaşımı

Yaparak, yaşayarak öğrenme yaklaşımı olarak ifade edilebilen eylem öğrenme yaklaşımı, başarının öğrencinin izleyeceği stratejiye göre değişebileceğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencinin okulda veya okul dışında hiçbir yönlendirme olmadan sosyal çalışmalar yaparak kendi başına öğrenmesini desteklemektedir. Bu kapsamda öğrencinin değeri içselleştirerek davranışa dönüştürmesi beklenir ki bu aşamada öğrencinin bakış açısı desteklenmeli ve toplum içinde öğrencinin değerli olduğu hissedilmelidir. Ancak değer, öğrencinin davranışında görülüyorsa, söz konusu değer de öğrenci açısından bir anlamının olmadığı düşünülmektedir.

Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı

Değer eğitiminde gözlem çok önemlidir. Çünkü öğrenmenin en basit yoludur. Birçok sosyal davranışın ve değerlerin kazanılmasına yardımcı olmaktadır. Yaklaşımda öğrenme gözleme dayandırılmaktadır ki bu noktada öğrenciler bazı kişileri rol model olarak onların olumlu değer, davranış ve tutumlarını öğrenebilir.

Tüm bahsi geçen yaklaşımlardan hareketle değer eğitiminde bütüncül yaklaşımların da olduğu bilinmelidir. Değerlerin doğrudan telkin yoluyla kazandırılması, değerlerle ilgili tartışmaların yapılması, değer analizleri ve değer üzerine sergilenen etkinlikler, değerlerin örtük olarak verilmesi ve okul kültürünün değer odaklı tasarlanması aslında akıl ve duygu birliği anlamına gelen bütüncül yaklaşımı ortaya koymaktadır. Değerler eğitiminde her bir yaklaşımın kendi içinde güçlü yanları ve sınırlılıkları bulunmaktadır. Ancak bütüncül yaklaşımla resmi ve örtük olarak kurgulanan değerler eğitiminin çok daha avantajlı olduğu söylenebilir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, değer kazandırma sürecinde ortaya konan çözüm önerilerinin ve planlanan etkinliklerin toplumun tarihi ve kültürel kabulleriyle barışık olmasıdır. Bireyler ve toplumlar, kendilerine yakın hissettikleri ve kültürel kodlarıyla uyumlu gördükleri alanları destekler. Bu bakımdan, hem sosyal yaşamda hem de eğitim sürecinin yönetiminde toplumun geçmiş ve gelecek mefkûresini anlaşılır kılmak anlamlı olacaktır.

Tartışma

Tartışma yöntemi, öğrencilerin bir konuyu anlamak için karşılıklı görüş alışverişinde bulunmalarını, konu üzerine ayrıntılı düşüncelerini, fikir ve bilgi paylaşımı yapmalarını kapsar. Değer eğitiminde tartışma yöntemi, öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak değerler üzerine düşünmelerine ve bu değerleri farklı bakış açılarıyla ele almalarına yardımcı olur. Örneğin "bilim insanların topluma karşı bir sorumluluğu var mıdır? Neden?" gibi sorular tartışma yöntemi ile fen bilimleri dersinde sorumluluk değeri işlenebilir.

Soru-Cevap

Soru-cevap yöntemi öğrencilere bir konu hakkında birlikte düşünme ve probleme ilişkin çözümü sınıf arkadaşlarıyla bulma imkânı sunar. Bu yöntem aracılığıyla değerlere dikkat çekilebilir ve öğrencilerin değerlere dair farkındalık kazanmaları sağlanabilir. Soru cevap yöntemiyle öğrencilerin değerlere ilişkin bilgi düzeyleri belirlenebilir. Yönlendirilmiş sorularla öğrencilerin değere ilişkin farkındalıkları geliştirilebilir. Soru-cevap yöntemi değerlere ilişkin temel bilgilerin fark ettirilmesinde "Adalet nedir?", "Sorumluluk sizin için ne ifade etmektedir?", değere ilişkin yapılan somut öğrenme uygulamalarında "Bu durumda adaletli yaklaşım hangisidir?", "Bu senaryoda sorumluluk sahibi kişi nasıl hareket etmelidir?" gibi sorularla ve uygulamanın değerlendirilme aşamasında kullanılabilir.

Rol Oynama

Rol oynama başka bir kimliğe girerek bir problem, olay, duygu ve düşüncelerin grup önünde canlandırılmasıdır. Bireylerin farklı bakış açıları geliştirmeleri ve empati kurmalarını sağlar. Bu teknik bilgilerin etkin kullanımı ile öğrenilmesini kolaylaştırır. Rol oynama yöntemi, değer öğretiminde etkin olarak kullanılabilir. Örneğin adalet, dürüstlük, saygı, merhamet ve sorumluluk gibi değerlerin içselleştirilmesine yardımcı olur. Bireyler bu değerleri canlandırarak öğrenir ve gerçek hayatta nasıl kullanacaklarını deneyimlemiş olurlar.

Drama

Eğitimde drama çalışmaları, sadece sosyalleşme ve öğrenme süreçlerine hizmet etmekle kalmaz, aynı zamanda yaratıcılık ve estetik eğitime de katkı sağlar. Bu çalışmalar, hareket, konuşma ve taklit gibi unsurları kullanarak doğa ve toplum olaylarını hayali bir ortamda canlandırmayı içerir. Drama, öğrenme sürecinde etkili bir yöntem olarak kabul edilir çünkü bu süreçte öğrenci, kendi anlam köprülerini kurarak öğrenmeye ulaşır ve böylece öğrenme sürecinin aktif bir katılımcısı olur. Özellikle değerler gibi soyut kavramları öğretmede drama yöntemi oldukça etkili bir araçtır. Örneğin el-Cezeri, Mimar Sinan gibi tarihi şahsiyetlerin hayatlarındaki özveri, çalışkanlığı, zorlukla mücadele eden sabırlarını drama yöntemi ile öğrencilerin canlandırması istenebilir.

Örnek Olay

Örnek olay yönteminde öğrenme, günlük hayatta yaşanan sorunların sınıf ortamında çözülmeye çalışılması ile sağlanır. Yöntemin amacı farklı değer ve görüşlerdeki insanların problem çözmede kullanabilecekleri becerileri kazanmasıdır. Uygulama sırasında öğrenciler araştırarak, sorgulayarak, tartışarak veya paylaşarak öğrenmeyi gerçekleştirir. Bu yöntem sayesinde sınıf ortamında değerler aktif şekilde kullanılır. Uygulama esnasında öğrenciler saygı, dostluk, sevgi, yardımseverlik, adalet gibi değerleri içselleştirir. Sonuç olarak değerler süreç boyunca teoriden pratiğe taşınmış olur.

Gezi Gözlem

Gezi gözlem yöntemi; önceden hazırlanmış bir plan dâhilinde öğrencilerin gerçek hayat içinde yer alan, sınıfa getirilemeyen olguları, araçları, olayları, nesneleri ve insanları sınıf dışında incelemelerine, anlamalarına fırsat sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntem, öğrencilerin olgu ve olayları daha iyi anlamalarına ve gerçek yaşamı daha yakından tanımalarına olanak sağlayarak duyarlılık, estetik, temizlik, vatanseverlik gibi birçok değerlerin öğrenciler tarafından kazanılmasını destekler. Geziler aracılığıyla, öğrencilerin tarihi ve doğal çevreyi koruma bilinci edinmelerine, seyahat kültürü, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmelerine fırsatlar sunulmaktadır. Bu yöntemin kullanılmasıyla öğrencilerin çevreye karşı olan ilgileri, çevrenin değerlendirilmesi ve sorunların çözümü yönünden öğrencilerin duyarlılığı, toplumun bir ferdi olarak öğrencilerin çevreye karşı olan ilgi ve sorumluluğunu arttırılabilir ve öğrencilerin doğal çevreyi tanımalarını sağlayarak yurt sevgileri geliştirilebilir.

İşbirlikli Öğrenme:

İşbirlikli öğrenme, birden fazla kişinin belirli amaçlar doğrultusunda çalışarak ortak bir hedefe ulaşmak için işbirliği yaptığı etkili bir öğrenme yöntemidir. Bu süreçte, öğrenciler hem kendi öğrenmelerine hem de grup arkadaşlarının öğrenmesine katkıda bulunurlar. İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin sosyal becerilerini, problem çözme yeteneklerini ve iletişim becerilerini geliştirirken, adalet, saygı, sorumluluk, dürüstlük ve yardımseverlik gibi değerlerin içselleştirilmesine de olanak tanır. Değer eğitimi açısından, bu yöntem, öğrencilerin bireysel başarılarının yanı sıra grup başarısının da önemli olduğunu anlamalarına yardımcı olur. Böylece, hem akademik hem de sosyal gelişimlerine katkı sağlarken, aynı zamanda önemli değerlerin içselleştirilmesine de destek olur.

Yaparak Yaşayarak Öğrenme

Yaparak yaşayarak öğrenme ile birey, öğrenme sürecine bütün duyuları ile katılmakta ve öğrenmeyi deneyimleme fırsatı bulmaktadır. Böylece öğrenmenin kalıcılığı, içselleşmesi ve yaşama transferi kolaylaşmaktadır. Bu nedenle değer eğitiminde kullanılabilecek olan yöntemlerden biridir. Öğretmen okul içi veya okul dışı değerler eğitimi etkinliklerini planlarken yaparak yaşayarak öğrenme yönteminden faydalanabilir. Örneğin matematik dersinde bütçelerini planlayarak alışveriş yapmaları istenerek tasarruf değeri uygulanabilir.

Eğitsel Oyun

Eğitsel oyunlar, belirli kazanımlar doğrultusunda planlanmış, kurallı ve amaçlı etkinliklerdir. Öğrencilerin önceki ve yeni öğrenmeleri arasında bağlantı kurmalarını sağlarken, interaktif bir ortamda bilgi ve beceri kazandırır. Bu oyunlar, öğrencilerin adalet, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, merhamet, sorumluluk ve saygı gibi temel değerleri deneyimleyerek öğrenmelerini ve bu değerleri daha derinlemesine içselleştirip günlük yaşamlarına entegre etmelerine yardımcı olur. Eğitsel oyunlar, değer eğitiminde, öğrencilerin değerleri sadece öğrenmelerini değil, aynı zamanda hayatlarına dâhil edilerek uygulamalarını sağlar. Bu özellikleriyle eğitsel oyunlar, hem sınıf içi eğitimde hem de bireysel çalışmalarda kullanılabilecek esnek bir öğrenme aracıdır.

Görsel - Film Yorumlama

Görsel - film yorumlama, görseller/filmler aracılığıyla çeşitli unsurların yorumlanarak derinlemesine analiz edilmesini sağlayan bir öğretim yöntemidir. Görsel veya filmler, okumaya göre daha etkileyici ve akılda kalıcıdır. Bu yöntemde, konuyla bağlantılı kısa film, fotoğraf, karikatür gibi görsel öğelerle öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken, dürüstlük, adalet, özgürlük gibi değerlerin analiz edilmesine yardımcı olur. Görsel veya filmde hareketle öğrencilere sorular sorulabilir, değerlere ilişkin düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlanabilir. Görsel-film yorumlama öğrencilerin dünyayı ve toplumu derinlemesine kavramalarına ve değerleri hayata geçirmelerine önemli bir katkı sağlar.

Proje Tabanlı Öğrenme

Proje tabanlı öğrenme, öğrencilerin bireysel veya grup halinde sorumluluk üstlenerek, çeşitli disiplinlerle bağlantılı gerçek yaşam problemlerini işbirliği içinde hazırladıkları projelerle çözmelerini sağlayan, yaratıcılığı destekleyen ve araştırmaya yönlendiren öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Değerler eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımında, proje konuları öğrenme çıktıları ile bağlantılı, öğrencilerin çevresindeki gerçek hayat sorunlarından seçilir. Örneğin; öğrencilerden coğrafya dersinde bölgelerinde bulunan ormanlık alanları korumaya yönelik projeler geliştirmeleri istenebilir. Fizik dersinde evde enerji tasarrufu sağlamaya yönelik modeller yapmaları beklenir.

3.1.5. Değer Eğitimi İlke ve Kuralları

- **Örnek Olma:** Değerlerin ve yaşam becerilerinin kazanılmasında rol modelin çok önemli bir payı vardır. Öğrencilerin kazanım noktasında belirlenen hedef değerlere yönelik olumlu bir tutum sergilemesi ve içselleştirmesi için aile, toplum, öğretmenlerin örnek davranışlar sergilemesi gerekmektedir. Bu grupların da değer açısından ilgi, alaka ve bilgi düzeyinde yetkin olması beklenmektedir. Değerleri günlük yaşamında

uygulayan öğretmenlerin, değer eğitimi açısından öğrenciler için iyi bir örneklik teşkil ettiği açıktır. Örneğin öğrencilere yardımseverlik değerini kazandırmak için öğretmenin sadece bu değeri ders bağlamında anlatması yeterli değildir. Öğretmenin, zorda kalan bir öğrenciye sahip çıkarak ve onun elinden tutarak örnek olması gerekir. Adalet değerini ders içindeki bir etkinlikle anlatmanın yanı sıra, öğrencilere olan ilgi ve muamelesinde de adil davranması, notlandırmayı eşit şartlarda yapması gerekir. Vatanseverlik değerini sözlü olarak anlatmak yeterli değildir; öğretmenin ülkeyi ilgilendiren millî meselelerde öğrencilere karşı sergilediği tavır, bu değer yerleşmesine büyük katkıda bulunacaktır. Öğrencilerin bir konuyu kavramada zorluk çektiklerinde sabırlı davranıp sakin kalan bir öğretmenin sabır değerini anlatması çok daha etkili olacaktır.

- **Kültürel Yaşama Uygunluk:** İnsanlar doğru, güzel veya önemli gibi değer yargılarını, içinde yaşadığı toplumun kültürel mirasından öğrenmektedir. Bu anlamda eğitim sürecinde öğrenilen değerlerin, öğrencinin zihninde kopukluk olmaması için, toplumun kültürel mirası ile bütünleştirilmesi gerekir. Bu süreçte öğretmenden beklenen EDE çerçevesi tablosundaki değerleri kültürel miras içinde konumlandırmasıdır. Örneğin saygı değerini anlatan bir öğretmenin, bu değeri kültürel mirasa uygun olarak, toplum içinde yüzyıllar boyunca hem inancın hem de coğrafyanın etkisiyle ortaya çıkmış geleneksel uygulamalarla desteklemesi gerekir. Anne, baba ve diğer aile büyüklerine saygılı olmak, bayramlarda ziyaret etmek, hediye götürmek ve ellerini öpmek gibi uygulamalarla saygı değerini anlatmak öğrencinin bu değeri kültürel yaşamla bütünleştirmesini sağlar. Merhamet değerini anlatan bir öğretmenin bu değeri toplumun kültürel yaşamı içerisinde konumlandırması gerekir. Öğretmen, inanç ve kültürel değerlerimizde tavsiye edildiği üzere fakirlere, yetimlere, hastalara, yaşlılara, çocuklara merhamet ederek öğrenciler için örneklik oluşturur ve kültür değerini kültürel mirasla bütünleşmesini sağlar.
- **Aile ile iş birliği:** Değer eğitiminin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için aile ile işbirliği kritik bir öneme sahiptir. Öğrencilerin değerler bağlamında olumlu davranışlar sergileyebilmeleri için okulda öğretilen değerlerin aile tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Ailede desteklenmeyen değerler, öğrencilerde tutarsızlık yaratabilir ve öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir. Örneğin, okulda aile bütünlüğü değerini öğrenen bir öğrenci, bu değer aile içinde de yaşandığını görmek ister. Anne, baba ve çocuklar arasındaki güçlü ilişkiler, öğrencinin değerleri içselleştirmesine büyük katkı sağlar. Bu nedenle, öğretmenler ve okul personeli, değer eğitiminde velileri sürece dâhil etmeli ve bu iş birliğini sürekli kılmalıdır. Veli toplantılarında, evde değer eğitiminin önemi vurgulanmalı, velilerden çocuklarına sorumluluk, saygı, dürüstlük gibi değerler kazandırmaları için rehberlik etmeleri istenmelidir. Örneğin, sorumluluk değeri çerçevesinde veliler, çocuklarına evde yapabilecekleri görevler vererek bu değer pekişmesine katkı sağlayabilirler. Ayrıca, değer kazanımında sorun yaşayan öğrencilerle ilgili öğretmen ve velilerin iletişimi sürekli olmalı ve verilen sorumluluklar hakkında karşılıklı bilgilendirme yapılmalıdır. Böylece, aile ve okulun birlikte hareket etmesi, öğrencilerin değerleri daha etkili ve kalıcı bir şekilde benimsemelerine olanak sağlar.
- **Teknoloji ve Medyayı Kullanma** Günümüz teknoloji dünyasındaki hızlı gelişmeler; bilim, sanayi, haberleşme ve eğitim gibi pek çok alanı derinden etkilemektedir. Bu gelişmeler içerisinde yetişen nesillerin bundan sonraki hayatlarında teknoloji ile çok daha fazla içli dışlı olacakları kesindir. Bu bakımdan eğitim sürecinde teknoloji kullanımının artmasına paralel olarak değerlerin aktarılması sürecinde de teknoloji ve medya araçları devreye sokulmalıdır. EDE çerçevesi içindeki değerlerin anlatımı, çeşitli video ve kısa filmlerle, çarpıcı yaşam örneklerini içeren sunumlarla desteklenmelidir. Çünkü sosyal ve beşerî başarının ana ölçütü olarak teknoloji gösterilmektedir. Öğrencilerin hem bireysel hem de sosyal gelişimlerine katkı sağlayacak değerlerin kazanılmasında gelişen teknolojilerden faydalanılması önemli bir husustur. Özellikle dijital teknolojilerin değerler eğitiminde kullanıldığı zaman ahlaki değerlerden taviz verilmeden hareket edilmesi gerekmektedir. Örneğin tasarruf değerinin kazandırılmasında öğretmen etkileşimli tahtaya; dünyada içilebilir su kaynaklarının ne kadar kaldığını, tüketimin hangi seviyede olduğunu, tasarrufa dikkat

edilmezse ileride başımıza neler gelebileceğini anlatan çarpıcı kısa film ve videolar yansıtabilir. Temizlik değerinin kazandırılmasında doğaya atılan çöplerin nasıl bir çevre ve iklim krizine sebep olabileceğini anlatan bazı animasyonlar izletebilir. Ayrıca diğer bir konu da öğrencinin teknolojiyi kullanırken değerleri dikkate almasıdır. Öğretmen öğrencilere teknoloji kullanımında saygı, mahremiyet, dürüstlük ve duyarlılık gibi değerleri nasıl uygulayacaklarını anlatmalı ve göstermelidir. Örneğin öğrencilere kendisinin ve ailesinin kişisel bilgilerinin gizliliğini korurken, başkalarının kişisel alanlarına da saygı duymaları gerektiği hatırlatılmalıdır.

- **Tutarlılık ve Süreklilik:** Değer eğitimi, okul öncesinden ortaöğretime kadar tüm öğretim programlarına entegre edilmesi gereken bir süreçtir ve bu süreçte tutarlılık ve süreklilik büyük önem taşır. Öğrencilerin kazandıkları değerleri sadece okulda değil, aile ve sosyal çevrelerinde de aynı şekilde sergilemeleri, tutarlılığı; bu davranışları zaman içinde sürdürmeleri ise sürekliliği sağlar. Aynı değer, farklı derslerde işlenerek öğrencilerin bu değeri çeşitli bağlamlarda uygulamaları desteklenebilir. Örneğin, sorumluluk değeri sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik ve Türkçe derslerinde farklı yansımalarla ele alınabilir. Sosyal bilgiler dersinde, öğrenciler toplumsal sorumluluklarını yerine getirme, vatandaşlık bilinci ve topluma katkı sağlama gibi konularla bu değeri öğrenebilirler. Fen bilimleri dersinde, sorumluluk çevre koruma ve deneyler sırasında güvenlik kurallarına uyma gibi konular üzerinden işlenebilir. Matematik dersinde, öğrenciler sorumluluğu ödevlerini zamanında yapma, çözüm süreçlerinde dikkatli ve titiz olma yoluyla geliştirebilirler. Türkçe dersinde ise, sorumluluk duygusu, yazılı ve sözlü ifadelerde doğru bilgileri kullanma ve başkalarının fikirlerine saygı gösterme aracılığıyla pekiştirilebilir. Böylece, aynı değer farklı derslerde işlenerek öğrencilerin tüm yaşamlarında bu değeri içselleştirmesi ve tutarlı bir şekilde uygulaması sağlanır.
- **Günlük Hayatla İlişkilendirme:** Değer eğitimi sürecinde değerler teorik bilgi olmaktan çıkarak öğrencilerin günlük yaşantılarında uygulayabilecekleri somut davranış kalıplarına dönüşmelidir. Öğretmenler, değerleri sadece ders içeriği olarak değil, gerçek hayat senaryoları ve günlük yaşantıdaki örnekler üzerinden öğretmelidirler. Örneğin, sağlıklı yaşam değeri biyoloji dersinde biyolojik birikimin zararlı etkileri üzerinden ele alınabilir. Öğrenciler, biyolojik birikim nedeniyle besin zincirindeki kimyasal maddelerin organizmalarda nasıl biriktiğini öğrendiklerinde, bu bilgiyi kendi beslenme alışkanlıklarıyla ilişkilendirirler. Sağlıklı yaşam değeri, işlenmemiş gıdalara yönelmek, katkı maddesi içeren besinlerden kaçınmak ve besin zincirindeki zararlı etkilerden korunma bilinci oluşturmak şeklinde günlük hayatlarına yansır. Bu tür örneklerle, öğrenciler sadece biyolojik bilgiyi öğrenmekle kalmaz, sağlıklı bir yaşam için bilinçli beslenme alışkanlıkları geliştirme konusunda da harekete geçerler. Bu yaklaşım, değerlerin öğrencilerin yaşamlarının her alanında anlam kazanmasını ve kalıcı hale gelmesini sağlar.
- **Yaş ve Seviyeye Uygunluk:** Sevgi, saygı, yardımseverlik, adalet, sorumluluk, dürüstlük ve sabır gibi değerlerin öğretilmesinde yaş ve seviye kavramı çok önemlidir. Bunun için de öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Örneğin temel eğitimde adalet değeri öğrencilere anlatılırken arkadaşları ile oynadıkları oyun sırasında adil davranışları, kazanan kim olursa olsun sonuca rıza göstermeleri şeklinde örnekler verilebilir. Ancak ortaöğretimde adalet değeri öğrencilere kazandırılırken hem günlük hayatın içinden örnekler verilebilir hem de değerlerin kendisine ilişkin yorum ve değerlendirmeler yapılabilir. Örneğin lise öğrencilerine devlet yöneticileri, şirket müdürleri ve ticaretle uğraşan kişiler arasındaki adalet mekanizması hakkında bazı değer paylaşımında bulunulabilir. İlkokul öğrencisi ise devlet yönetimindeki adalet anlayışını gerçek anlamda kavrayabilecek bir yeterlilikte değildir. Yaş seviyesi büyüdükçe sorumluluk değeri noktasında daha ağır görevler öğrenciye verilebilir. İlkokul öğrencisine genel anlamda vatan sevgisi verilebilirken bir ortaokul öğrencisine vatan savunması hakkında da bilgiler verilebilir.
- **Ahlaki Gelişimi Destekleme:** Değer eğitimi aynı zamanda öğrencilerin ahlaki gelişimlerini desteklemeyi amaçlar. Bu süreçte, öğrenciler yalnızca belirli değerleri öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda bu değerleri içselleştirerek kendi ahlaki yargılarını geliştirme fırsatı bulurlar. Öğretmenler, öğrencilerin ahlaki gelişimini desteklemek için değerleri somut yaşam örnekleri, grup çalışmaları ve tartışmalar yoluyla işlerler. Özellikle ahlaki ikilemlerle karşı karşıya kalındığında öğrencilerin bu durumları analiz etmeleri ve değer-

leri rehber edinerek çözüm üretmeleri teşvik edilir. Bu şekilde öğrenciler, değerleri sadece teorik bir bilgi olarak değil, günlük hayattaki kararlarına yön veren bir ahlaki rehber olarak kullanmayı öğrenirler. Bu süreç, öğrencilerin bireysel ahlaki gelişimlerini güçlendirirken, toplumda daha bilinçli ve ahlaklı bireyler yetişmesine katkı sağlar.

- **Sanat ve Spor Değerle İlişkilendirme:** Değer eğitiminin temel ilkelerinden biri, sanat ve spor gibi disiplinler yoluyla öğrencilerin değerleri somut bir şekilde deneyimlemelerini sağlamaktır. Sanat, öğrencilerin estetik duyarlılıklarını geliştirirken aynı zamanda duyarlılık, saygı, sevgi, vatanseverlik, özgürlük gibi değerlerle güçlü bir bağ kurmalarını sağlar. Örneğin, geleneksel Türk sanatları, öğrencilerin estetik anlayışlarını zenginleştirirken vatanseverlik, emeğe saygı ve kültürel mirasa bağlılık gibi değerleri pekiştirebilir. Spor ise çalışkanlık, adalet, sorumluluk, sabır, yardımseverlik ve vatanseverlik gibi değerlerin doğal bir şekilde öğrenilmesine katkı sunar. Takım sporlarında öğrenciler, birlikte çalışma, adil rekabet, kazanma veya kaybetme durumlarında saygılı olma ve yardımlaşma gibi değerleri içselleştirirler. Bireysel spor dallarında ise sorumluluk, çalışkanlık, sabır ve mütevazılık gibi değerler güçlendirilir. Sanat ve spor aktiviteleri, öğrencilerin bu değerleri sadece teorik olarak değil, uygulamalı olarak öğrenmelerini sağlar; böylece değerler, günlük hayatlarında daha derin bir anlam kazanır ve içselleştirilir. Bu yaklaşımla, sanat ve spor, değer eğitiminin önemli birer aracı haline gelerek, öğrencilerin etik ve ahlaki gelişimlerini destekler ve onları toplumda bilinçli bireyler olmaya yönlendirir.
- **Okulun Bütün Bileşenlerinin Değerlere Uygun Davranması:** Değer eğitimi, yalnızca sınıf içinde öğretilen teorik bir süreç değil, okulun tüm paydaşlarının katılımıyla yaşanan bütüncül bir yaklaşımdır. Öğrencilerin kazandığı değerlerin içselleştirilmesi ve sürdürülebilir hale gelmesi için öğretmenler, idareciler, veliler ve diğer okul personelinin de aynı değerleri yansıtan tutum ve davranışlar sergilemesi önemlidir. Öğretmenler, öğrencilere dürüstlük, sorumluluk, adalet ve saygı gibi değerleri hem ders içeriklerinde hem de kendi davranışlarıyla modellemelidirler. İdareciler, adaletli ve şeffaf bir yönetim anlayışıyla değerlerin uygulandığı bir okul iklimi oluşturmalıdır. Veliler ise çocuklarına evde örnek olarak ve okul ile iş birliği içinde çalışarak bu süreci desteklemelidir. Ayrıca, okul personelinin de öğrencilere karşı gösterdiği tutum ve davranışlar, değerlerin uygulamalı olarak deneyimlenmesi açısından büyük önem taşır. Tüm paydaşların değerleri benimsemesi ve tutarlı bir şekilde yansıtması, değer eğitiminin sadece öğrenciler için değil, tüm okul topluluğu için bir yaşam tarzı haline gelmesini sağlar.
- **Örtük Programda Değerlerin Dikkate Alınması:** Değer eğitimi, yalnızca açıkça ifade edilen öğretim programlarıyla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda okulun örtük programında da etkin bir şekilde yer almalıdır. Örtük program, öğrencilerin okul yaşamındaki deneyimlerinden, okul kültüründen, ilişkilerden ve fiziksel çevreden öğrendikleri değerler bütünüdür. Bu süreçte, sembolik figürler, görseller ve tarihî rol modellerin öğrencilerin günlük yaşamlarına entegre edilmesi, değerlerin daha güçlü bir şekilde içselleştirilmesine katkı sağlar. Örneğin, sınıfta ve okulun koridorlarında asılı olan bayrak, harita, İstiklal Marşı, cami gibi semboller, milli ve manevi değerlerin sürekli hatırlatıcıları olabilir. Kitaplarda kullanılan görseller ve tarihî şahsiyetlerin rol model olarak sunulması, öğrencilere çalışkanlık, vatanseverlik, dürüstlük ve sorumluluk gibi değerleri somutlaştırır. Öğrencilerin Yunus Emre, Fatih Sultan Mehmet gibi tarihî şahsiyetlerin yaşamlarından ve ideallerinden esinlenmeleri, onlara değerlerin nasıl yaşanabileceğini gösterir. Örneğin, İstiklal Marşı'nın anlamının vurgulanması veya harita üzerinde Türkiye'nin stratejik öneminin tartışılması, öğrencilerin vatanseverlik bilincini artırır. Örtük programda bu tür semboller ve figürlerin bilinçli bir şekilde kullanılması, öğrencilerin değerleri yalnızca ders içeriklerinden değil, okulun her köşesinden öğrenmelerini sağlar ve onların milli ve manevi değerleri daha derinden içselleştirmelerine yardımcı olur.

3.1.6. Değer Eğitimi Paydaşları

Günümüzde, katılımcı yönetim yaklaşımı, değer eğitim süreçlerini ve sonuçlarını daha sağlıklı hale getirebilmek amacıyla öğrenciler, aileler ve öğretmenler gibi paydaşların okul işleyişine aktif olarak dahil olmalarını öngörmektedir. Çünkü bu tür bir etkin katılımın sağlanması, paydaşların kuruma olan bağlılıklarını artırabilir

ve performanslarını geliştirebilir. Ayrıca, örgüt iklimini iyileştirme, kurumsal amaçları içselleştirme, örgütsel verimliliği ve kalitesini artırma, çatışmaları azaltma ve daha sağlıklı kararlar alma gibi konularda olumlu etkiler sağlayabilir. Katılımcı yönetim anlayışı başta öğrenciler, aileler ve öğretmenler olmak üzere değer eğitimi ilgilendiren konu, süreç ve uygulamalarda bütün paydaşların söz sahibi olmalarını hedeflemektedir. Paydaşları iç ve dış paydaşlar olarak temelde iki başlıkta ele almak mümkündür. İç paydaşlar, öğrenci, öğretmen ve yönetim. Dış paydaşlar, aile, sosyal çevre, STKlar, diğer kurum ve kuruluşlardır.

3.2. ÖĞRETİM PROGRAMINDA EDE ÇERÇEVESİNİN YERİ

Öğretim programında EDE çerçevesinin yeri; EDE nedir, çerçevenin yeri ve işlevi, önemi ve nasıl yansıtıldığı bağlamında ele alınmıştır. Her bir başlık altında özetlenmiş bilgilere yer verilmiştir.

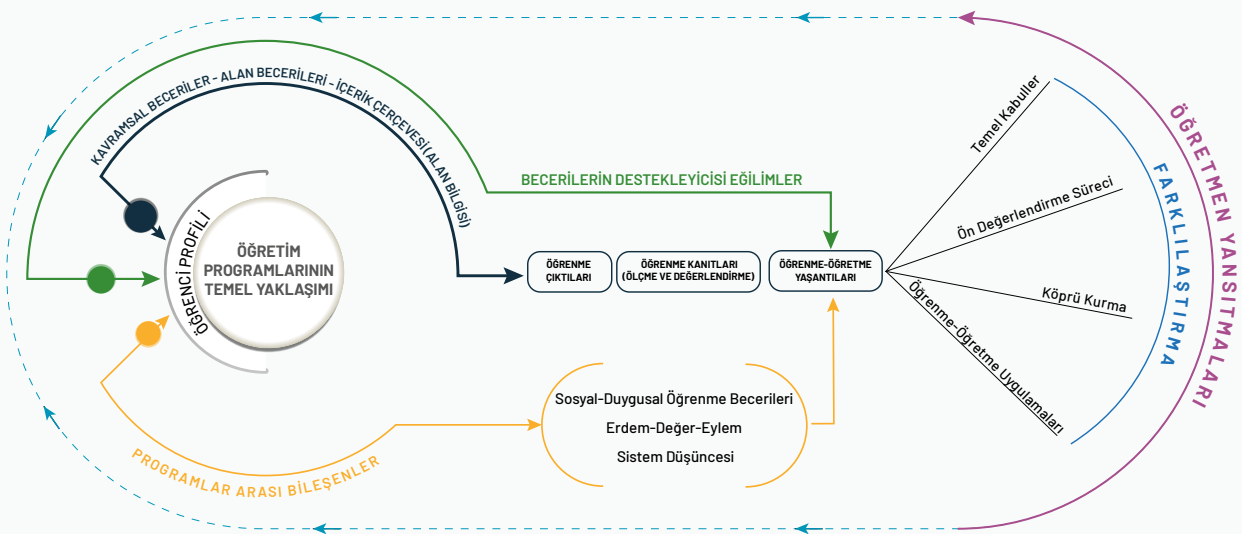
3.2.1. Çerçevenin Yeri

Eğitim birçok bileşeni olan bir bütündür. Bir ayağı geçmişte duran eğitimin diğer ayağı insanlığın geleceğine ufuklar açan bir kapıdır. Millî ve manevi değerler manzumesi ile maddi gelişmenin zirvesini hedefleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, beceriler çerçevesi bileşenlerinden oluşan bütüncül bir modeldir.

Bireyi ve toplumu geliştirip kalkınmaya katkıda bulunacak öğrenci profili, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yeniden belirlenerek değerler eğitimi içeriğinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde disiplinler arası program ögesi olarak değerler eğitimi; kapsayıcı, açık, anlaşılabilir, uygulanabilir ve ölçülebilir şekilde tasarlanmıştır. Bu bağlamda bütüncül yaklaşım tercih edilerek millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlere birlikte yer verilmiştir. Değerlerin bileşen ve göstergeleri eylem başlığı altında açık bir şekilde ifade edilmiş ve kişinin anlam arayışına, toplumsal, millî ve evrensel sorunların çözümüne katkıda bulunacak şekilde hazırlanmıştır.

3.2.2. Çerçevenin İşlevi

Yalnızca medeniyete uyum sağlayan bir nesil değil, etkin olarak medeniyet kurucusu ve geliştiricisi bilgi nesiller yetiştirmeyi hedefleyen eğitim felsefemiz doğrultusunda ahlaklı, erdemli, milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş öğrenci profili modele temel oluşturmaktadır.

Bilgi Görseli: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

1.4. TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

İnsan; doğası gereği çok yönlü bir varlıktır. Bu doğrultuda insanın zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel, ahlaki bakımdan çok yönlü gelişimini destekleme ihtiyacı "bütüncül eğitim yaklaşımı"nı gerektirmektedir. Bütüncül eğitim, insan ve toplum hayatında yer alan tüm alanların dikkate alındığı bir eğitim yaklaşımıdır. Bütüncül eğitimin en genel hedefi; insanı temel değerler doğrultusunda yetiştirmek, insanın kendisi dâhil tüm varlıkların varoluşunun değerini bir varoluşsal bütünlük içinde kavramasıyla hayatı anlamlı kılmaktır. Bütüncül eğitim yaklaşımı esas alınarak oluşturulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, çok yönlü bir varoluşu gerçekleştirme çabasıdır. Bu model; insanın fitri özelliklerini koruma ve geliştirmeyi, karakterini olgunlaştırmayı, şahsiyet bütünlüğünü oluşturmayı merkeze alarak insanın kendi yeteneklerini ve potansiyelini gerçekleştirmeyi ve toplum ile insan arasında akılcı ve ahlaki bir uyum oluşturmayı hedefler. Bütüncül eğitim yaklaşımı esas alınarak oluşturulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli program tasarımı bileşenleri, aşağıda verilen şekil ile sunulmaktadır.

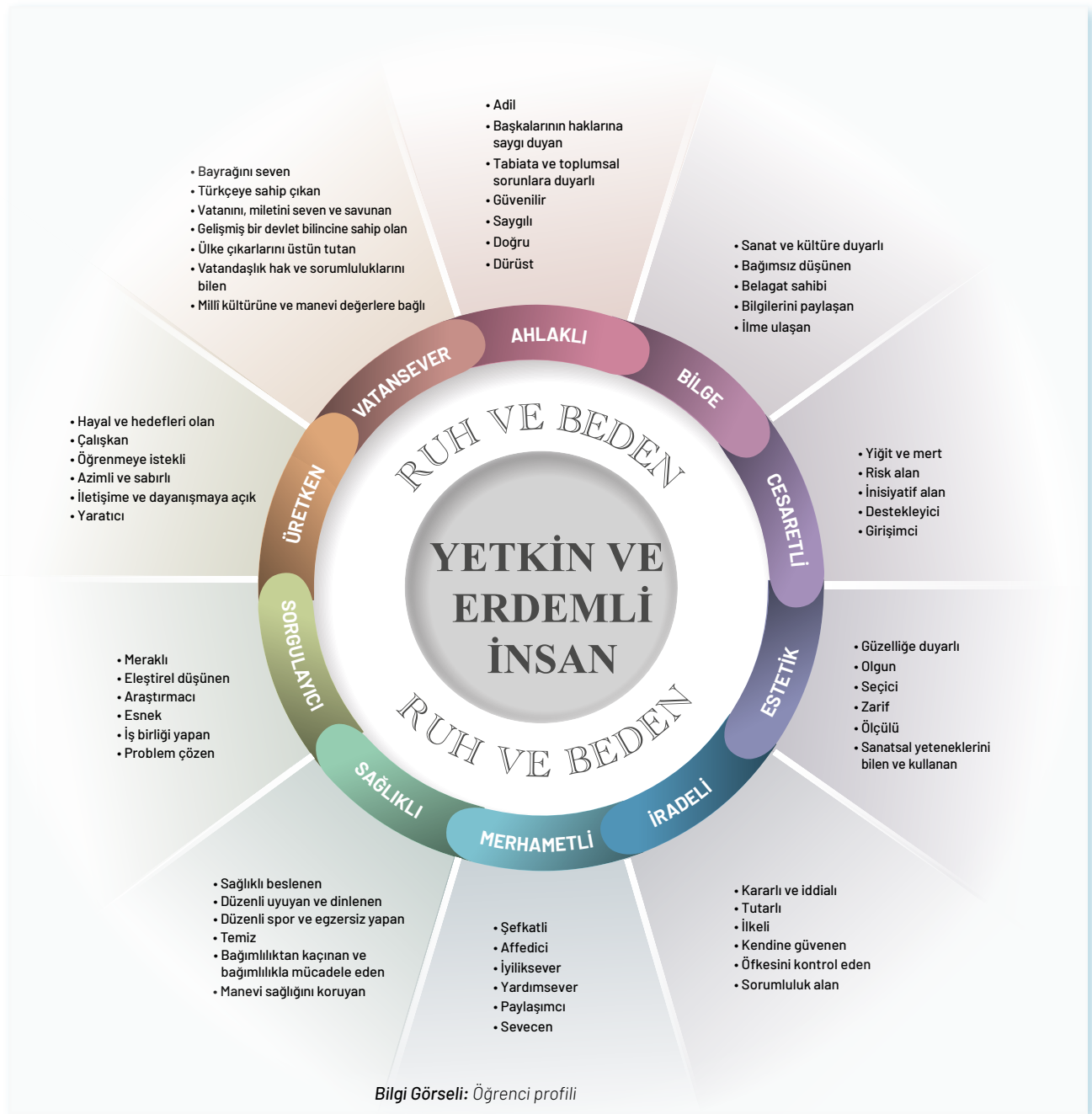
Toplumsal sosyo-kültürel öğelerine anlam veren değerler, bireylerin yaşam biçimini oluşturan ve erken çocukluktan itibaren üzerinde durulması gereken temel konulardan birini oluşturmaktadır. Kısaca değerler, toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve nasıl yaşanılması gerektiğini belirtmektedir. Vatansever olmak, saygılı olmak, dürüst olmak, temiz olmak, düzenli olmak ve adil olmak gibi konuları içine alan değerler eğitimi, bireyin kişilik ve karakter yapılanmasında çok etkili olmaktadır.

Değer eğitiminin ilk basamağı şahsiyet oluşumudur. Kişide şahsiyet oluşumu ise "ait olma" kavramıyla birlikte zorunlu olarak bulunur. Bu nedenle şahsiyet oluşumu için bir milletin tarihi en eski dönemden başlayarak anlatılmalıdır. Devlet, gelecekte birlikte yaşamayı düşünen insanların kurduğu bir sistemdir. Bu sistemin kuvvetlendirilmesine çalışmak başta millî eğitim teşkilatının görevidir. Birinci ve asli görev millet bilincinin verilmesi, bu bilince zarar veren şeylerin engellenmesidir. Bu yönüyle bakıldığında değerler eğitimiyle birlikte bir yandan şahsiyet oluşumunda önemli rol oynayan bu sürecin öte yandan devletin daha güçlü, daha müreffeh ve bekaya uzanan daha iyi olma çabasında değerler eğitimi önemli bir işlevi üstlenmektedir.

Dil kültürün taşıyıcısıdır. Bir milletin karakterini teşkil eden olumlu-olumsuz, iyi-kötü, doğru-yanlış, millî-gayri millî, anlamlı-anlamsız vs. tüm kavramlar dille taşınır. Milletin karakterini teşkil eden kavramlar dil vasıtasıyla zihni şekillendirir ve doğru-yanlış kriterleri gibi tüm kriterlerin şablonunu oluşturur. Bu nedenle kadim dilimizin kelimelerini sürekli kullanmak gerektiği gibi, her daim kelime sayısının artışına çalışmak ve bunu kademeli olarak öğrencide gerçekleştirmek gereklidir. Tercih edilen kelime, deyim ve dil kalıplarının korunmasında ve geliştirilmesinde değerlerin önemi büyüktür. Öğretim programında dil bilimine dair derslerin yanı sıra programda kültür ve dilin bir tutuluyor olması dil gelişiminde değerler eğitiminin işlevini öne çıkarmaktadır.

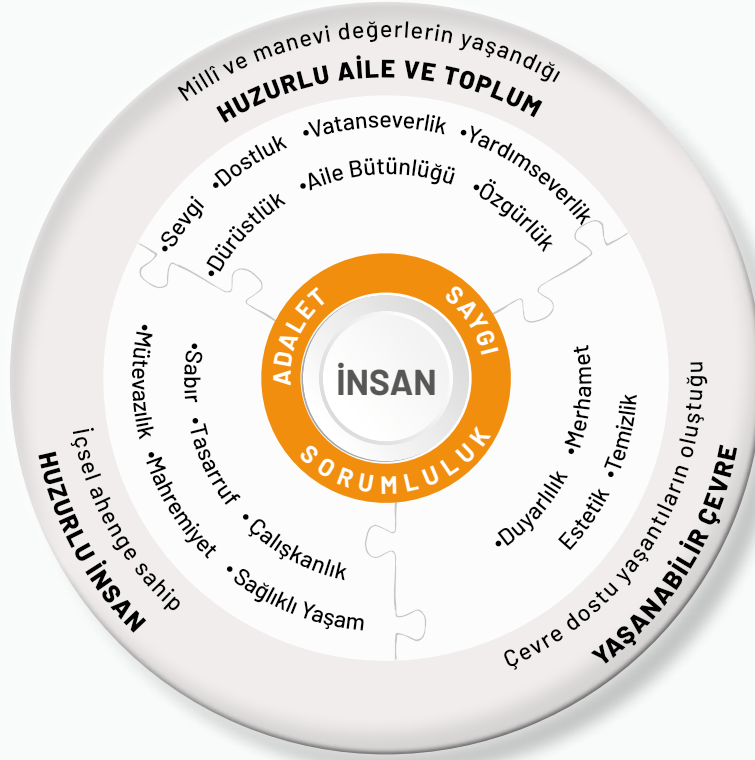
3.2.3. Çerçevenin Önemi

0-12 yaş aralığı, çocukların değer yargılarının oluşmaya başladığı ve çevrelerindeki kişilerden güçlü bir şekilde etkilendikleri kritik bir dönemdir; bu yüzden bu yaşlarda değerlerin sistematik ve bütüncül bir şekilde öğretilmesi büyük önem taşır. 12 yaş sonrası dönemde ise soyut düşünme becerileri geliştiği için çocuklar değerleri sorgulamaya başlar, bu nedenle erdemli davranışları desteklemek adına bu yaş grubunda da değerler eğitimi devam etmelidir. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, bu yaş gruplarındaki öğrenci davranışlarının erdemli olmasına katkı sağlayacaktır. Burada öne çıkarılan erdem, değer ve eylemlerin bütüncül yaklaşımda tasarlanması bu katkının temelini oluşturmaktadır. Yaklaşım değerlerin hem kişiyi hem de toplumu şekillendirdiği, sağlıklı bir toplum inşa etmek için erdemli bireyler yetiştirmek gerektiğini esas alır. Bu amaçla Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi öğrencinin beden ve ruh bütünlüğünü oluşturmaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Çerçeve temelde adalet, saygı ve sorumluluk değerleri olmak üzere erdemli bir insan yetiştirmeye yönelik yirmi değeri içermektedir. Bu değerlerin içselleştirilmesi ile sorgulayıcı, üretken, bilge, cesaretli, merhametli, vatansever, estetik bakış açısına sahip, ahlaklı, sağlıklı, iradeli insanlar yetiştirilmek istenmektedir. Böylelikle hem kendi köklerine bağlı hem de evrensel olanla bağ kurabilen çok yönlü fertlerin yetişmesi hedeflenmektedir.

3.2.4. EDE Çerçevesi Nedir?

Bilgi Görseli: Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi

Erdemler, eğitim öğretim etkinlikleri sonucunda bireye kazandırılması hedeflenen kişiliğin güçlü yanlarını ifade etmektedir. Bu erdemlere, bireylerin yaşantıları sonucu geliştirdikleri değerler aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bireyin sahip olduğu değerler ise eylemlerinde kendini göstermektedir. Bu bakış açısı ile tutarlı olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde kişiyi erdemlere ulaştıran ve eylemleri aracılığıyla gözlemlenebilen gözlemlenebilen değerler Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile kavramsallaştırılmaktadır. Çerçevede yer alan değerlerin temel dayanağını kendi medeniyet dünyamızın referansları olan millî ve manevî değerlerimiz oluşturmuş, değerlerin evrensel boyutu da göz ardı edilmemiştir. Çerçevenin ana hedefi; eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana, erdemli insandan ise nihai hedef olan "huzurlu aile ve toplum" ile "yaşanabilir çevrede huzurlu insan" a ulaşmaktır.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde çatı değerler etrafında kümelenen bir değer çerçevesi sunulmaktadır. Çatı değerler, diğer bütün değerler ile yoğun kesişim noktaları olan değer yapılarını ifade etmektedir. Modelde saygı, sorumluluk ve adalet çatı değerler olarak yer almaktadır. Kişisel hayat açısından önemli olan tasarruf, sabır, mahremiyet, mütevazılık, sağlıklı yaşam ve çalışkanlık değerleri insan; sevgi, dostluk, özgürlük, dürüstlük, vatanseverlik, yardımseverlik ve aile bütünlüğü değerleri aile ve sosyal çevre; temizlik, duyarlılık, estetik ve merhamet değerleri ise fiziksel çevre alanlarında yer almaktadır. Değerlerin hangi alanla ilgili olduğuna karar verilirken daha çok katkı sağladığı alan dikkate alınmıştır. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi; eğitim öğretimde mutlaka yer alması gereken değerleri içermesi açısından sade, değer alanları ve değerlerin birbirleriyle ilişkileri açısından tutarlı, kolay uygulanabilir olması açısından da kullanılabilir olarak tasarlanmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları erdemli insanı yetiştirmek için değerleri ve değer eylemlerini programlar arası bileşen olarak ele almaktadır. Böylece değerler programın diğer öğelerinden, becerilerden ve alan içeriğinden bağımsız bir şekilde değil programa organik olarak işlenmektedir.

ERDEM-DEĞER-EYLEM TABLOLARI

ERDEM				
DEĞER		EYLEM		YAKLAŞIM/YÖNTEM
D1 ADALET	Hak ve özgürlükleri, eşitliği, etik davranmayı, hakkaniyeti, ön yargısızlığı, ölçülülüğü ve liyakati kapsar.	D1.1. Hak ve özgürlüklerini bilmek ve korumak	D1.1.1. Her insanın yaşama, eğitim alma, sağlık hizmeti alma hakkı; din ve vicdan hürriyeti gibi temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu kabul eder. D1.1.2. Hakkını aramanın meşru yollarını bilir. D1.1.3. Ailede, okulda, toplumda hak ve özgürlükleri ile ilgili sorunlara çözüm arar. D1.1.4. Kendi hak ve özgürlüklerini uygun şekilde kullanır. D1.1.5. Hak ve özgürlüklerinden yararlanırken diğer insanların haklarını da savunur. D1.1.6. Toplumsal hayatta kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğunu bilir. D1.1.7. İnsanları sahip oldukları fiziksel özellik, sosyoe-konomik düzey, etnik köken, inanç gibi özelliklerine göre ayırmadan tutum ve davranışlarına göre değerlendirir.	- Değer telkini - Davranış değiştirme - Gözlem yoluyla öğrenme - Değer belirginleştirme (Açıklama)
		D1.2. Hakkaniyetli davranmak	D1.2.1. Toplumsal karar alma süreçlerinde farklı görüşler olabileceğini kabul eder. D1.2.2. Hakkı olmayanı verilse dahi almaz. D1.2.3. Haksızlıkların düzeltilmesi konusunda kararlı davranır. D1.2.4. İnsan ilişkilerinde yakınlık, menfaat, ön yargı vb. gözetmeksizin tarafsız davranır. D1.2.5. Görev ve sorumluluklarını kuralına uygun olarak yerine getirir. D1.2.6. Bireysel farklılıkların haklardan yararlanmaya engel olmaması gerektiğini bilir. D1.2.7. Görev, sorumluluk ve ödül paylaşımında adil davranır.	- Değer analizi yaklaşımı - Ahlaki muhakeme/ikilem - Eylem öğrenme - Karakter eğitimi - Tartışma - Soru cevap - Rol oynama - Drama - Örnek olay - Gezi gözlem
		D1.3. Ölçülü ve dengeli olmak	D1.3.1. Adalet ve merhamet arasındaki dengeyi sağlar. D1.3.2. Haksızlık karşısında duygu ve davranışlarını kontrol eder. D1.3.3. İnsan davranışlarını hukuki ve ahlaki açıdan değerlendirir. D1.3.4. Adalet ve eşitlik kavramlarını ayırt eder.	- İş birlikli öğrenme - Yaparak yaşayarak öğrenme - Eğitsel oyun - Görsel, film yorumlama
		D1.4. Liyakate önem vermek	D1.4.1. Yeterliğe göre yapılan tercihlerin adil olduğunu fark eder. D1.4.2. Görev paylaşımı yaparken kişilerin yeterliğini dikkate alır. D1.4.3. Yeteneklerine uygun görevleri almada istekli olur. D1.4.4. Karar verme sürecinde ön yargılı olmaktan kaçınır.	Proje tabanlı öğrenme

EDE çerçevesinde 20 değere yer verilmiştir. Yukarıdaki şekilde örnek olarak bu 20 değer içinden "D1. Adalet" değeri seçilmiştir. Adalet değeri; hak ve özgürlükleri, eşitliği, etik davranmayı, hakkaniyeti, ön yargısızlığı, ölçülülüğü ve liyakat alt bileşenlerini kapsamaktadır. Bu alt bileşenler de tabloda yer verilen göstergeleriyle birlikte eylem kısmını oluşturmaktadır. Yaklaşım/Yöntem kısmında da bu değerleri nasıl işletebileceği konusunda öğretmene örnek yöntemler verilmiştir.

3.2.5. Nasıl Yansıtıldı?

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları, erdemli insanı yetiştirmek için erdemlerin alt boyutları olan değerleri ve eylemlerini programlar arası bileşenler olarak ele almaktadır. Böylece değerler programın diğer öğelerinden, becerilerden ve alan içeriğinden ayrı bir şekilde değil programa kaynaşık olarak işlenmektedir.

Bu yolla değerlerin bağlama uygun olarak desteklenmesi ve içselleştirilmesinin kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Bu noktada değerler ünite/tema/öğrenme alanı ile tutarlı biçimde öğrenme-öğretme yaşantılarında ele alınmaktadır. Değerler programın dikey düzleminde hiyerarşik bir yapıda değil, öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak birikimli bir yapıda desteklenmektedir. Nihayetinde, programın diğer bileşenleri ile bütüncül bir şekilde ve öğretim sürecinin doğasına uygun olarak kişilerin sahip olduğu değerlerin gelişimine ve içselleştirilmesine katkı sağlanmaktadır.

Okullarda öğrencilerin değerleri kazanması formal ve informal şekilde gerçekleşmektedir. Eğitim programında yer alan, örtük olarak kazandırılması planlanan birtakım değerler okul ortamındaki ilişkilerle pekiştirilmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğretim programının tamamına yansıtılmış bir yaklaşım esas alınmıştır. Öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmelerine alan açmak adına etkinliklerde öğrencinin merkeze alındığı, etkinlik temelli uygulamalara yer verilmesine özen gösterilmiştir. Bununla birlikte hikâyeler nasihatler, rol model olacak şahsiyetler, tarihî olaylar, tecrübeler paylaşılarak telkin yoluyla öğretim, değer analizi yaklaşımı, ahlak temelli yaklaşımlar gibi birçok yaklaşım bir bütün olarak işlenmiştir. Bu bağlamda öğrenme-öğretme yaşantılarında değerlere üç şekilde yer verilmiştir.

Tema İçeriklerinde Değerler

FİZ.9.3.6

Öğrenciler, kaldırma kuvveti ile ilgili yaptıkları deneyden elde ettikleri verileri yorumlayarak kaldırma kuvvetinin büyüklüğü ile yer değiştiren sıvının ağırlığının büyüklüğü arasındaki ilişkiye dair hipotezler kurar. Deneyden elde ettikleri verilerle kaldırma kuvvetinin matematiksel modeline ulaşır **(OB7)**. Matematiksel model pekiştirilirken modeldeki nicelikler arasındaki orantısal ilişkilerle sınırlı kalınır. Öğrenciler, sıvı basıncı ve kaldırma kuvveti arasındaki ilişkiyi fark edebilecekleri görsel veya dijital içeriklerden yararlanarak kaldırma kuvveti ve sıvı basıncına ait matematiksel modelleri karşılaştırır. Bu karşılaştırmada sıvılardaki kaldırma kuvveti ile sınırlı kalınır. Öğrenciler karşılaştırmalardan elde ettikleri bilgiyi kullanarak kaldırma kuvveti ile sıvılardaki basınca neden olan kuvvet arasındaki ilişkiye dair önermelerde bulunurlar. Öğrencilere Arşimet İlkesi'ni pekiştirmeleri için Türkiye'nin millî çıkarları doğrultusunda geliştirdiği **(D19.3)** gemi, denizaltı gibi deniz araçları üzerinden kaldırma kuvvetinin uygulamaları hakkında bilgilendirici bir metin verilir. Görsellerle desteklenen bu araçların Türkiye'nin ekonomik kalkınması için tasarruf ve yatırım stratejileri kapsamında geliştirildiği belirtilir **(OB3)**. Denizlerdeki plastik atıklardan kaynaklanan kirliliğin oluşturduğu çöp adaları hakkında görsel öğeler kullanılarak öğrencilere bilgi verilir **(OB8)**. Bu plastik atıkların suyun yüzeyinde kaldırma kuvvetinden dolayı yüzdüğü vurgulanır. Öğrencilerden beyin fırtınası tekniği ile topluma olumlu katkıda bulunmak için bu atık sorununa kaldırma kuvvetinden yararlanarak çözüm üretmeleri **(D5.2, D9.3, D18.3, SDB2.3)** istenir. Öğrenciler, verilen örneklerden yararlanarak kaldırma kuvveti ile ilgili yaptıkları deneyden elde ettikleri verileri Arşimet İlkesi kapsamında değerlendirir. Öğrenciler, kaldırma kuvvetinin bağlı olduğu değişkenler ve kaldırma kuvvetinin sıvılardaki basınca neden olan kuvvet ile ilişkisine dair bir çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

Öğretim Teknikleri Sırasında Değerler

yönlendirilebilir (E3.8). Öğrenciler araştırma ve fikirleri üzerinde düşünerek birlikte tasarladıkları modellerini oluşturmaları için yönlendirilir (SDB2.2). Modelin çalışıp çalışmadığına yönelik verileri analiz etmeleri ve yorumlamaları istenir (SDB1.2, E3.6). Model çalışmıyorsa yöntem, malzemeler vb. gözden geçirilir. Öğrenciler, sorun odaklı değil çözüm odaklı düşünceleri, bu durumu öğrenme fırsatı olarak görmeleri ve yeniden deneme azmi göstermeleri için yönlendirilir (SDB3.2, D12.1, D3.1). Öğrencilerin modelle ilgili sorunlara kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretmeleri desteklenir (SDB3.3). Modellerini değerlendirerek arkadaşları ile paylaşmaları sağlanır. Model oluşturma ve modeli sunma aşamala-

Tema Sonunda Değerler

Bu ünite performans görevi olarak öğrencilerden Türk milletinin soyut ve somut kültürel miras öğelerini tanıma, tanıtmaya, koruma ve geliştirme konulu bir faaliyet yürütmeleri istenebilir. Öğrencilerin, performans görevlerine ait ürünleri alt sınıflarla paylaşmaları sağlanabilir. Yapılan çalışmalarla okul koridorlarında Kültür Yolu oluşturulabilir veya kültür merkezlerinde sergiler düzenlenebilir (SDB2.1, SDB2.3, D19.3). Performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir (SDB1.2).

Değerlerin kazanılmasında sadece formal eğitim değil, informal eğitimin de önemi büyüktür. Bu kapsamda örtük programın değer eğitimine yardımcı olacak şekilde uygulanması için öğretmenlere ve velilere görevler düşmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretmeni sınırlandırmadan okulun, sınıfın ve öğrencilerin hazır bulunuşluğuna göre gizil öğrenme yoluyla değer eğitimi yapılmasını destekleyecek şekilde hazırlanmıştır.

Öğrencilerin öğrenmelerinde örtük olarak verilebilecek birçok mesaj, öğrencinin zihin dünyasında anlam bulacaktır. Bu kapsamda ders içinde kullanılan figürler, görseller, şahıslar, kıssalar, toplumsal kabullerin bir parçası olduğunda öğrenciler bundan bir şekilde etkilenerek ve bu durumu içselleştirecektir. Örtük programın yazılı olmadığı, yaşantılarla ortaya çıkacağı ve uzun vadeli olduğu bilinmelidir. Resmî programda yer almayan, ancak programın her yerine sızdığı varsayılan gizil öğrenmeleri öne çıkaran örtük programın, öğrencileri daha çok etkilediği düşünülmektedir. Bu bakımdan değerler eğitiminin de öğretim uygulamalarına gömülü olarak verilmesinin etkili olacağı şüphesizdir. Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin örtük uygulamalarla değer yüklemelerinin farkında olması modelin başarısı için elzemdir. .

3.3. EDE ÇERÇEVESİ ÖRNEKLERİ

3.3.1. Temel Eğitim (İlkokul) Değer Eğitimi Örnekleri

1. Örnek > Okul Öncesi Eğitim

ÖĞRENME-ÖĞRETME

YAŞANTILARI TÜRKÇE ALANI

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Çocuklar kendilerine sunulan okulla ilgili şiir, öykü, video gibi materyaller arasından dinleyecekleri/izleyecekleri ile ilgili seçimler yapabilir (TADB.1.a.),(KB1.1.) Seçenekler arasından seçilen materyaller öğretmenle birlikte dinlenir/izlenir (TADB.1.b., TADB.1.b., SDB2.1.SB1.). Çocuklar kendilerine sunulan resimli öykü kitabı, dijital araçlar,afiş, broşür gibi okuma materyallerini inceler (TAOB.1.a.,E1.1.). (OB4.2. SB1.). Öğretmen çocukların kişisel ve grup içi etkinliklerde sorumluluklarını yerine getirmesi için destek olup ,yönergeler vererek çalışkanlık değerini kazanmaları sağlanır. (D3.4.4). Çocuklar

Yukarıda yer alan metin örneği Okul Öncesi Eğitim 36-48 aylık Eylül ayı aylık planından Türkçe alanına aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D3 Çalışkanlık değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D3.4.4. Kişisel ve grup içi etkinliklerde sorumluluklarını yerine geti-

rir." alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Bu süreçte öğretmen çocuklardan verilen sorumlulukları yerine getirerek çalışkanlık değerini kazanmaları amaçlanmaktadır.

2. Örnek > İlkokul Türkçe Dersi

İstek, şikâyet ve önerilerini mektup, dilekçe, tebrik kartı, ileti, elektronik posta, anlık ileti vb. türlerden birini kullanarak planladıkları şekilde ifade etmeleri istenir. Öğrenciler yazma planı oluşturmaları beklenir (**KB2.5, D3, E1.3**). Kullanacakları metnin türüne ilişkin bilgi, duygu ve düşüncelerini ifade edebileceği bir yazma planı oluşturmaları ve bu plana uygun yazılar yazmaları sağlanır. Yazışmalarını belirli bir kişiye/gruba hitap ederek başlatmaları istenir. Yazışmalarını iletişime uygun bir şekilde (hâl hatır sorma, duygu/bilgi paylaşımı vb.) sürdürmeleri beklenir. İyi dileklerini iletme ve vedalaşma ifadeleri ile yazışmalarını sonlandırmaları beklenir. Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanmaları, noktalama işaretlerini kuralına uygun yazmaları, yazım kurallarına dikkat etmeleri, içeriğe uygun zaman ifadeleri kullanmaları beklenir. Öğrencilerden belirlenen konunun/işin gerçekleştirilebilmesi için izlenmesi gereken adımları planlamaları ve bu plana uygun yönergeler yazmaları istenir. Öğrenciler yazma planı oluştururken çalışkanlığa vurgu yapılır (**KB1, KB2.5, KB2.13, KB2.20, KB3.1, SDB1.2, SDB2.1, E1.5, E2.3, E3.11**). Çevrim içi yazışmalarda kişisel bilgilerin gizliliği vurgulanırken dijital mahremiyete önem verilmesi gerektiği hatırlatılır (**D8**). Çevrim içi yaptığı yazışmalarda dijital okuryazarlığa vurgu yapılır (**OB2**). Bu süreç; kontrol listesi, çalışma kâğıdı veya gözlem formu ile değerlendirilebilir.

Yukarıda yer alan metin örneği İlkokul 4.sınıf Türkçe dersi öğretim programı 4.tema olan "Kütüphanemiz"e aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D3. Çalışkanlık ve D8. Mahremiyet değerleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini yönetebilmeleri, yazılarında içerik oluşturabilmeleri ve yazışma kurallarını uygulayabilmeleri beklenmektedir. Bu süreçte öğrencilerden yazacakları metin ile ilgili bir planlama yapmaları istenir. Planlama yapmanın, zaman yönetimi sağladığından ve istenen hedefe ulaşabilmek için bir yol haritası oluşturduğundan örnekler verilerek bahsedilir. Böylece öğrencinin planlı olmayı deneyimlemesi hedeflenmektedir. Ayrıca öğrencilere dijital ortamlarda yazışma uygulamaları sırasında kişisel bilgilerini korumaları; dijital araçları bilinçli ve güvenli bir şekilde kullanmaları; genel ağda kişisel bilgi, belge ve fotoğraflarının erişilebilirliğini sınırlandırmaları hakkında bilgi verilir. Dijital mahremiyetin önemi hakkında sorular sorulur. Dijital mahremiyete dikkat ederek çevrim içi yazışma örneği istenir. Bu çalışmalar ile çalışkanlık ve mahremiyetin önemini kavramaları amaçlanmaktadır.

3. Örnek > İlkokul Fen Bilimleri Dersi

belirlemeleri sağlanabilir (**SDB2.2**). Belirlenen özelliklerden yola çıkarak bilim insanlarının ortak özelliklerine (meraklı, sistemli, yaratıcı, sabırlı, iş birliğine açık, eleştirel düşünebilen, eleştirel değerlendirme yapabilen vb.) ilişkin önermede bulunmaları sağlanır (**SDB2.2, E3.6, E3.7**). Önermede bulunurken öğrencilerin bilim insanlarının merak duygusunu takip etme, doğru bilgiye ulaşma, farklı fikir ve argümanlara açık olma gibi özelliklerini sürece yansıttıkları fark ettirilir (**D3.3**). Öğrencilerin bilim insanlarının özelliklerini gösteren bir poster hazırlamaları istenebilir. Bu görevin değerlendirilmesinde analitik dereceli

Yukarıda verilen metin örneği ilkök 3. sınıf Fen Bilimleri dersi öğretim programı 1. öğrenme alanı olan "Bilimsel Keşif Yolculuğu"na aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D3. Çalışkanlık değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D3.3 Araştırmacı ve sorgulayıcı olmak" üçüncü alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden bilim insanlarının özelliklerine ilişkin genelleme yapabilmeleri beklenmektedir. Bu süreçte öğrenciler tarafından bilim insanlarının ortak özelliklerine yönelik önermeler yapılacaktır. Bilim insanı olabilmek için gerekli nitelikliklerinden olan çalışkanlık değerinin araştırmacı ve sorgulayıcı olmak bileşeni ile bağlantı kurulmasıyla öğrencilerde farkındalık oluşturulacağı düşünülmektedir.

4. Örnek**İlkokul Matematik Dersi****MAT.4.3.10**

Öğrencilere izometrik, noktalı ya da kareli kâğıt üzerinde birleşimi ile anlamlı bütünler oluşturulacak belirli şekiller sunulur. Bu şekiller arasındaki ilişkiler anlamlandırılır ve yönergeler ile bu ilişkiler sürece yansıtılarak anlamlı bir yapı oluşturulur. Öğrenciden yönergeyi takip ederek bu parçaları tamamlaması ve anlamlı bir ürün oluşturması istenir. Benzer şekilde, öğrenciler gruplara ayrılır ve fen, teknoloji, mühendislik, matematik (FeTeMM) etkinliği kapsamında farklı geometrik cisimler gruplara dağıtılarak bir köprü tasarlamaları istenir (**SDB2.2**). Köprünün dayanıklılığını da göz önünde bulundurarak hangi geometrik cisimlerin hangi yerde daha uygun kullanılacağına ilişkin yorumlama yapmaları istenir (**SDB1.2, SDB1.3**). Sonrasında öğrencilere dijital ortamdan bir köprü resmi gösterilir veya bir yönerge verilir. Resme ya da yönergeye uygun ilişki oluşturmaları istenir (**D7.1**). İlk ve son oluşturdıkları ilişkiler arasındaki dayanıklılık ilişkisi gruplar arasında tartışılır ve en uygun tasarıma karar verilir (**SDB3.1, SDB3.2**). Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı geometrik şekiller ve geometrik yapılar arasında ilişkileri ortaya koyduğu kodlama stratejisini dikkate alarak bir yapı oluşturma süreci performans görevleri verilebilir ve analitik derecelendirme anahtarı ile değerlendirilebilir (**SDB1.2**).

Yukarıda verilen metin örneği İlkokul 4.sınıf Matematik dersi öğretim programı 6.teması olan "Nesnelerin Geometrisi (3)" ne aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D7. Estetik değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D7.1 Duyusal derinliği anlamak" birinci alt bileşenine yer verildiği görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden geometrik şekillere dayalı bir yapı oluşturabilmek için kodlama stratejilerini yapılandırmaları beklenmektedir. Bu süreçte öğrencilere ülkemiz içerisinde geometrik şekillerin kullanıldığı estetik köprülerin görselleri gösterilir, köprülerin estetiği ve dayanıklılığı ile ilgili sorular sorularak öğrencilerin yorum yapmaları sağlanır. Bu sorular ile öğrencinin çevresindeki mimari yapıları estetik bakış açısıyla gözlemleyebilmesine ve yorumlayabilmesine, matematik ve estetik ilişkisini kurabilmesine imkân tanınması hedeflenmektedir. Süreç içinde öğrenciler gruplara ayrılabilir. Gruplardan geometrik cisimleri kullanarak dayanıklı ve estetik köprü maketleri yapmaları istenebilir. Bu çalışma ile öğrencilerin üretkenliklerini geliştirmeleri, sanatsal ve görsel zevkleri hayatlarının bir parçası hâline getirmeleri hedeflenmektedir.

5. Örnek**İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi**

oryantiring oyunlarına yer verilebilir (**E2.5**). Harita tanımaya yönelik etkinliklerden sonra öğrencilerden Türkiye haritasında yaşadığı yeri, ülkemizin başkentini ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni göstermeleri istenir. Öğrencilerden harita üzerinde yer alan farklı şehirleri ana ve ara yönler aracılığıyla tarif etmesi, dünya haritası veya yerküre modeli üzerinde Türkiye'nin konumunu bulması istenerek ülkemizin sınırlarını tanıması beklenir. Öğrencilerden dijital ortamda harita ve pusula kullanarak yakın çevresinde belirlediği noktaları göstermeleri istenir (**OB2**). Etkinlik süresince vatanseverlik ve millî bilinç odaklı açıklamalarda bulunulur (**D19.1**). Değerlendirme amacıyla öğrencilere harita üzerinde konum ve yön bulmalarını gerektirecek soruların yer aldığı çalışma yapıları kullanılabilir.

Yukarıda verilen metin örneği, ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2. öğrenme alanı olan "Evimiz Dünya"ya aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D19 Vatanseverlik değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D19.1 Millî bilinç sahibi olmak" birinci alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden konum ve yön bulurken haritaları kullanabilmeleri beklenmektedir. Bu süreçte öğrencilerin Türkiye'nin sınırlarını, sınır komşularını tanıması ve ülke sınırlarının önemini vatanseverlik değeri çerçevesinde kavraması hedeflenmektedir. Türkiye siyasi

haritası üzerinden ülke sınırlarının belirginleştirilmesine yönelik etkinlikler yapılır, sınır komşumuz olan ülkeler tanıtılır ve sınırlarımızın önemi ve güvenliği ile ilgili sınıf içi bilgilendirmeler, tartışmalar gerçekleştirilir. Millî bilinç oluşturmaya yönelik açıklamalarla vatanseverlik değeri bağlamında bir farkındalık oluşturulacağı düşünülmektedir.

6. Örnek > İlkokul İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi

İHVD.4.1.3.

Yaşama hakkı, sağlık hakkı, eşitlik hakkı, seyahat hakkı, eğitim hakkı, dinlenme ve serbest zaman hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünü içeren temel hak ve özgürlüklerimize ilişkin görseller öğretmen tarafından hazırlanarak bir kutu içinde sınıfa getirilir. Öğrencilerden kutunun içine bakmadan bir görsel seçmeleri ve bu görselin ne anlattığı hakkında kısa bir konuşma yapmaları istenir (E1.5., SDB2.1.). Temel hak ve özgürlüklerimiz ile ilgili sınıfa getirilen görseller öğretmen tarafından açıklanır. Öğrencilere temel hak ve özgürlüklerimizi anlatan bir metin verilir. Metin 5N1K soruları ile incelenir. Metindeki durumların hangi temel hak ve özgürlüklerimiz ile ilgili olduğu öğrenciler tarafından tespit edilir. Metinde yer alan durumlar üzerinde tartışılarak özgürlüğün anlamı ve kişisel özgürlüklerin sınırlarının başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde belirlenmesi gerektiği üzerinde durulur (D11.3., E2.1.). İnsan hak ve özgürlüklerinin korunması ve güçlendirilmesi için çalışan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna (TİHEK), Kamu Denetçiliği Kurumuna, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına değinilir.

Yukarıda yer alan metin örneği, ilkokul 4. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi dersi öğretim programı 1. öğrenme alanı olan "Çocuk Olarak Haklarım Varım"a aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde metinde yer alan öğrenme çıktısının D11 Özgürlük değerleri ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Metinde özgürlük değerinin alt bileşeni olan "D11.3. Kişisel ve toplumsal haklara saygı göstermek" kullanılmıştır. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrencilerden temel hakları içeren bir metin üzerinden tartışma yaptırılır. Tartışma sırasında öğrencilere kendi haklarını kullanırken başkalarının da hakkına saygı göstermenin önemi üzerinde durulur. Ayrıca yine bu örnek metinden yola çıkarak öğrencilerden kişisel özgürlüklerinin sınırlarını belirlerken başka kişilerin özgürlük alanlarını ihlal etmemeleri gerektiği üzerinden özgürlük değerine vurgu yapılır. Böylece öğrencilerden temel haklarını kullanırken diğer kişilerin haklarına da saygı duymanın önemini fark etmeleri beklenir.

7. Örnek > İlkokul Hayat Bilgisi Dersi

HB.3.3.1

Öğrencilerden aile ve toplum arasındaki ilişkiyi çözümleyebilmeleri (KB2.4) beklenir. Ailenin (a) ve toplumun (b) özelliklerini belirlemeleri istenir. Bunun için görseller, eğitici içerikler gibi materyaller kullanılarak öğrencilerin ailenin ve toplumun özelliklerini belirlemeleri sağlanır (OB4.1). Ailenin topluma karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, akrabalık, komşuluk ve mahalle ilişkilerinin, toplum üzerindeki etkisi gibi hususlar üzerinde durulur (D11.3). Öğrencilerden aile ve toplum arasındaki ilişkiyi belirlemeleri (c) beklenir. Aile içinde israftan kaçınmanın, bilinçli tüketici davranışları sergilemenin, vergi vermenin ülke ekonomisine ve toplum düzenine etkileri üzerinde durulur (D16.2), (OB3.3, OB6.1). Aile ve aile birliğinin toplumda önemli bir yeri olduğu vurgulanır (D2.1). Bu aşamada zincir kavram haritası, kavram ağı gibi ürünler oluşturmaları istenebilir ve bunlar dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ürünler, öğrencilerin portfolyolarına dâhil edilir.

Yukarıda yer alan metin örneği İlkokul 3. sınıf Hayat Bilgisi dersi öğretim programı 3. öğrenme alanı olan "Ailem ve Toplum"a aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D2 Aile Bütünlüğü, D11 Özgürlük ve D16 Sorumluluk değerleri ile ilişkilendirildiği ve bu değer-

lerin sırasıyla "D2.1. Aile birliğine önem vermek", "D11.3 Kişisel ve toplumsal haklara saygı göstermek" ve "D16.2 Topluma karşı görevlerini yerine getirmek" alt bileşenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu süreçte öğrencilerden vergi vermek, oy kullanmak, kanunlara uymak gibi vatandaşlık görevlerinin önemini bilmeleri; özgürlüklerini kullanırken diğer insanlara ve topluma karşı sorumluluklarına önem vermeleri; özgürlüklerini kullanırken diğer insanların özgürlük alanlarını ihlal etmemeleri; ailenin, toplumsal yapıya etkilerini fark etmeleri; aile ile toplum arasındaki ilişkiyi belirlemeleri, zincir kavram haritası, kavram ağı gibi teknikler yoluyla aile ile toplum arasındaki ilişkiyi gösteren ürünler ortaya koymaları beklenmektedir. Bu çalışmalar ile aile birliğine sahip olmanın önemini kavramaları amaçlanmaktadır.

3.3.2. Temel Eğitim (Ortaokul) Değer Eğitimi Örnekleri

1. Örnek

Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi

DKAB.5.5.2

Cami ve mescit kavramları çerçevesinde Müslümanlar açısından caminin önemine değinilir. Öğrencilerden konuyla ilgili özgün görseller oluşturmaları ve bunları sınıfta paylaşmaları istenir (**OB4**). Teravih, cuma, bayram ve cenaze namazlarının toplumsal hayattaki işlevi hatırlatılır. Cemaatle ibadet etmenin ve camide ibadet edenlere saygı duymanın önemi, etkinlikler yoluyla öğrencilere fark ettirilir (**SDB1.3, D14.3**). Öğrencilerin caminin iç ve dış bölümlerini gözlemlemesi sağlanır. Öğrencilerden mihrap, minber, vaaz kürsüsü, minare, şerefe, şadırvan, kubbe gibi mimari unsurları belirlemesi istenir. Öğrenciler belirledikleri bu unsurları caminin iç ve dış bölümleri olarak ayrıştırır ve bunları tasnif eder. Mihrap, minber, vaaz kürsüsünü caminin iç bölümü; şerefe, şadırvan, kubbeyi de caminin dış bölümü olarak listeler.

Yukarıda verilen metin örneği Ortaokul 5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı 5. ünite olan "Mimarimizde Dinî Motifler"e aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D14. Saygı değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D14.3 Çevresine, millî ve manevî değerlerine saygı duymak" alt bileşenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken mimarimizde dini motiflerin yer aldığı mescit/camilere ve bunların toplumsal hayattaki önemine değinilir. Böylece cemaatle ibadetin güzelliğinin fark edilmesi hedeflenir. Bu çalışma ile millî ve manevî değerlere saygı duymanın önemini kavramaları amaçlanmaktadır.

2. Örnek

Ortaokul Fen Bilimleri Dersi

FB.5.5.4.2

Öğrencilerden günlük yaşamda ısı akışını yavaşlatan örnekler vermeleri istenebilir. Bir binanın sıcaklık değerinin korunması için yapılacak ısı yalıtımı üzerine kurgulanan bir senaryo ile öğrencilerin model oluşturmaları sağlanır (**D17.1**). Isı yalıtımının tüm mevsimlerde işlevsel olduğu üzerinde durularak öğrencilerin farklı mevsimlere ait modeller üretmeleri sağlanabilir. Tasarımlarını oluştururken görseller, dijital içerikler ve günlük yaşamdaki örneklerden yararlanarak çıkarım yapmaları sağlanır (**OB4**). Öğrencilerin ülkemizdeki kültürel mirasa ait tarihi yerleri ısı yalıtımı açısından incelemeleri sağlanır (**KB2.6, D17.2**).

Yukarıda yer alan metin örneği Ortaokul 5. sınıf Fen Bilimleri dersi öğretim programı 5. ünitesi olan "Madde-nin Doğası" na aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D17. Tasarruf değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D17.1 Bilinçli tüketici olmak" ve "D17.2 İsraftan kaçınmak" alt bileşenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu süreçte öğrencilere Mimar Sinan gibi Türk-İslam bilginlerinin kişilik özellikleri, çalışma prensipleri, eserleri, eserlerin özellikleri tanıtılır. Öğrencilerden Türk-İslam mimarisinde yapılmış eserleri ısı yalıtımı açısından incelemeleri ve enerji tasarrufuna yönelik çalışmalar yapmaları beklenmektedir. Bu çalışmalar ile öğrencilerin tasarruf değerine sahip olmanın önemini kavramaları amaçlanmaktadır.

3. Örnek > Ortaokul Matematik Dersi

Öğrencilerden sayı doğrusunda 1'den küçük ve 1'den büyük kesirlerin (ondalık gösterimleri de dahil) sıralaması istenir. Bu sınıf düzeyinde ondalık gösterimlerin basamak değeri verilmediğinden sıralamalarda kesirlerle ilişkilendirilmesi önemlidir. Sıralama yaparken ondalık gösterimlerin yoğunluğu tartışılarak (2,3; 2,30; 2,32; 2,36; 2,4 gibi ondalık gösterimlerin sayı doğrusundaki yerleri ya da 0,2 ve 0,21 gibi iki ondalık gösterimden hangisinin 0,19'a daha yakın olduğu gibi) öğrencilerin ondalık gösterimleri karşılaştırması sağlanır. Ondalık gösterimlerin karşılaştırılmasında çeşitli araştırma soruları kullanılabilir. Örneğin farklı markalara ait aynı ürünün birim fiyatları karşılaştırılarak, daha ekonomik olanı seçme (D17.1), bilinçli harcama yapma ya da uygun olana karar verme gibi tartışmalar gerçekleştirilerek tasarruf değerinin kazanılması desteklenir (OB3, SDB3.3). Öğrencilerin kesirlerin karşılaştırılmasına ilişkin ulaştıkları sonuçlara dayalı olarak örneğin "Paydaları eşit iki kesirden payı büyük olan daha büyüktür." gibi önermelerde bulunarak kesirlerin farklı gösterimlerini "<", ">" şeklinde sembollerle ifade etmeleri sağlanır. Kesirlerin farklı gösterimlerinin karşılaştırılmasını gerektiren açık uçlu sorulardan oluşan izleme testi kullanılarak değerlendirme yapılabilir. Öğretmen değerlendirme sonuçlarına ilişkin öğrencilere geri bildirim verebilir. Öğrencilerin kesir gösterimlerinin karşılaştırılmasına ilişkin ulaştıkları önermelerin işlem sonuçlarını tahmin etmeye yönelik katkısını gerekçelerle açıklamaları beklenir.

Yukarıda verilen metin örneği Ortaokul 5.sınıf Matematik dersi öğretim programı 1. teması olan "Sayılar ve Nicelikler (2)" e aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde metinde yer alan öğrenme çıktısının D17. Tasarruf değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D17.1 Bilinçli tüketici olmak" birinci alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden birim kesir ile birim fiyat arasındaki ilişkiyi kavramaları beklenmektedir. Öğrencilerden farklı markalara ait aynı ürünün birim fiyatlarını karşılaştırmaları istenebilir. Böylece öğrencilerin daha ekonomik olanı tespit etmelerini sağlayacak bir yaşantı geçirecekleri düşünülmektedir. Süreç içerisinde öğrencilerden seçilen bazı ürünlerin farklı marketlerdeki fiyatlarını araştırıp birim fiyatlarını bulmaları ve karşılaştırma yaparak sınıfta sunmaları istenebilir. Bu sayede bilinçli harcama yapmanın, tasarruf değeri ile ilişkisini anlamaları ve bu değeri hayatlarının bir parçası hâline getirmeleri hedeflenmektedir.

4. Örnek > Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi

SB.5.4.1

Öğrencilerin evde, okulda, yaşadığı şehirde demokrasi ile ilişkilendirilebilecek davranış ve uygulamalar hakkında konuyla ilgili gözlemler yapmaları, elde ettikleri verileri düzenleyerek sonuçları sınıfta paylaşmaları sağlanır (OB1, E1.1). Sınıf başkanı seçimi, yerel seçimler, dilekçe gibi demokrasinin günlük hayata yansımalarına dair örnekler verilir, öğrencilerin de örnekler vermeleri teşvik edilir. Bu süreçte insanların hak ve özgürlüklerini bilmesinin ve korumasının önemi üzerinden adalet ile ilgili açıklamalar yapılır (D1.1). Öğrencilerin demokrasinin temel niteliklerinden özgürlük, eşitlik, seçme ve seçilme hakkı, millî egemenlik, katılım, çoğulculuk ve hukukun üstünlüğünü fark etmelerini sağlamak üzere yazılı ve görsel kaynaklar incelenir (OB1,

Yukarıda verilen metin örneği, Ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. öğrenme alanı olan "Yaşayan Demokrasimiz"e aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D.1 Adalet değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D11.1 Hak ve özgürlüklerini bilmek ve korumak" birinci alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden demokrasi ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilmeleri beklenmektedir. Bu süreçte öğrencilerden çevresinde demokrasi ile ilgili davranışları ve uygulamaları gözlemlemeleri ve gözlemlediklerini paylaşmaları sağlanacaktır. Demokrasinin günlük hayattaki örnekleri üzerinden tartışmalar yapılırken D1. Adalet değerinin hak ve özgürlüklerini bilmesi bileşeni ile bağlantı kurulmasıyla öğrencilerde bir farkındalık oluşacağı düşünülmektedir.

5. Örnek**Ortaokul T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi**

1908 Reval Görüşmeleri'nden seçilen maddeler öğrencilere sunulurken devletin parçalanma planı karşısında halkın tepkisinin neler olabileceği sorulur. Öğrencilerin "Millî Mücadele'nin hazırlık sürecinde Kuvâ-yı Milliye'nin oluşumu, millî ve millî varlığa düşman cemiyetlerin kurulması, Pontus-Rum meselesi, Sevk ve İskân Kanunu'yla ilişkili olarak asılsız Ermeni iddiaları, Mustafa Kemal'in liderliğinde genelgelerin ilanı ve kongrelerin yapılması, Misâk-ı Milli'nin kabulü, İstanbul'un İtilaf devletlerince işgali, Büyük Millet Meclisinin açılışı, Hiyanet-i Vatan Kanunu ve Büyük Millet Meclisinin otoritesini artırma çalışmaları, Büyük Millet Meclisi lehine kamuoyu oluşturma çabaları, İstanbul Hükûmeti'nin Sevr Antlaşması'nı imzalaması, Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'nın imzalanmasına tepkileri" konularını yazılı ve görsel kaynaklar (OB1, OB4) üzerinden incelemeleri istenir. Ayrıca dijital kaynaklardan (OB4) yararlanılabilir (E3.2). Öğrencilerin döneme ait bir örnek olay üzerinden işgal girimine karşı millet olma duygusu, düşüncesi ve inancıyla (D19.1, D11.2) harekete geçmenin önemini özgürlük ve vatanseverlik değerleri bağlamında incelemeleri sağlanır. Öğrenciler verilen bir tarih şeridi üzerinden Millî Mücadele'nin hazırlık sürecini inceler. Öğrenciler Millî Mücadele'nin hazırlık sürecinde yapılan çalışmaları, Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasına etkileri bakımından karşılaştırır (E3.2). Öğrencilerden Millî Mücadele'nin hazırlık sürecinde Mustafa Kemal'in liderliğinde yapılan çalışmalar ile bu çalışmaların siyasi ve sosyal etkilerini gösteren bir kavram ağı hazırlamaları (OB1, OB7) istenir (E2.2).

Yukarıda yer alan metin örneği, Ortaokul 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı 3. ünite olan "Millî Mücadele" ye aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde metinde yer alan öğrenme çıktısının D11. Özgürlük ve D19. Vatanseverlik değerleri ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Bu kapsamda özgürlük değerinin "D11.2. Kararlı olmak" alt bileşeni, vatanseverlik değerinin de "D19.1. Millî bilinç sahibi olmak" alt bileşeni kullanılmıştır. Konu ile ilişkili bir örnek olay üzerinden sorulacak sorular yardımıyla Türk milletinin millî mücadele sürecindeki bağımsız olma konusundaki kararlılığına dikkat çekilir. Bu bağlamda geçmişte nasılsa, bugün de yarın da vatan savunması söz konusu olduğunda Türk milletinin millet olma bilinciyle hareket edeceğine vurgu yapılır.

6. Örnek**Ortaokul Türkçe Dersi**

Öğrenciler okuduklarında, dinlediklerinde/izlediklerinde geçen ve anlamını bilmedikleri kelime ve/veya kelime gruplarının anlamlarını tahmin eder (T.D.6.4., T.O.6.5.). "Dilimizin Zenginliği" temasıyla ilişkilendirilen söz varlığı geliştirme çalışmalarında öğrencilerin dil-kültür ilişkisini (OB5.3, OB4.), dilin toplumsal ve kültürel önemini (D19.1) fark edeceği eğilimler (E3.1, E3.3) ile ilgili etkinliklere yer verilir (T.D.6.19., T.O.6.21.).

Yukarıda yer alan metin örneği, Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı 6. sınıf "Dilimizin Zenginliği" isimli 1. temadan alınmıştır. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D19. Vatanseverlik değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değerin "D19.1. Millî bilinç sahibi olmak" bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Bu süreçte Türkçe söz varlığının zenginliğine, Türkçenin sondan eklemeli bir dil olmasının sağladığı imkânlarla ve bu imkânlardan yararlanmanın önemine değinilir. Böylece öğrencilerden Türkçeyi korumak ve geliştirmek hususunda duyarlılık geliştirmeleri, Türkçeyi kurallarına uygun kullanmanın vatansever bir tavır olduğunu fark etmeleri ve bu konuda millî bilinç sahibi olmaları beklenir. Uygulama sonunda öğrencilerin vatanseverlik değerine dair farkındalık geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

3.3.3. Ortaöğretim Değer Eğitimi Örnekleri

1. Örnek > Ortaöğretim Fizik Dersi

FİZ.10.4.2

Öğretmen, dalgaları farklı özelliklerine göre sınıflandırmaları için su, ses, yay, deprem ve elektromanyetik dalga içeren fotoğraf veya video gibi öğretim materyallerini sınıf ortamında göstererek (OB4) öğrencilerin dikkatlerini çeker. Mimar Sinan'ın bazı eserlerinde akustığe verdiği önem hakkında bilgi verilebilir. Öğrenciler, öğretmen rehberliğinde gruplara ayrılır ve bu dalgaların ilişkili olduğu etmenleri odaklanarak (E3.2) belirler. Öğretmen, dalgaların titreşim doğrultusuna ve enerji biçimlerine göre sınıflandırıldığını açıklar ve öğrencilerden dalgalara ilişkin günlük hayattan örnekler vermelerini ister (OB1). Öğrenciler, grup arkadaşları ile tartışarak (SDB2.2) dalgaları titreşim doğrultusu ve taşıdığı enerjiye göre gruplandırır. Gruplandırma yapıldıktan sonra öğretmen dalgaları açıklayarak adlandırır. Öğrenciler, grup içi iletişimle (SDB2.1) zihin haritası, kavram haritası, sınıflandırma tablosu veya anlam çözümleme tablosu (E3.7) gibi araçlardan birini seçer. Seçtikleri aracı dalgaları sınıflandırma hedefine uygun şekilde planlayarak (SDB1.2) oluşturur (D3.4). Eşleştirme tablosu, boşluk doldurma ve açık uçlu sorulardan oluşan bir test kullanılarak verilen çeşitli dalga örneklerini öğrencilerin sınıflandırmaları istenir. Öğrenciler, performans görevi olarak hazırlayacağı kavram haritasının ikinci bölümünde yer alacak kavramları kaydedebilir.

Yukarıda verilen metin örneği Ortaöğretim Fizik Dersi Öğretim Programının 10. Sınıf "Dalgalar" isimli ünitesinden alınmıştır. Bu örnek değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, ilgili öğrenme çıktısının D3. Çalışkanlık değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D3.4 Çalışmalarda aktif rol almak" dördüncü alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrencilerin dalgaları özelliklerine göre sınıflandırabilmeleri beklenmektedir. Bu süreçte, öğretmenden Mimar Sinan'ın camilerin mimarisini tasarlama aşamasında akustik bilimine verdiği önem üzerinden çalışkanlık değerine vurgu yapması, öğrencilerin de bu değer hakkında çıkarımlarda bulunmaları beklenmektedir. Böylece öğrencilerin azimli ve kararlı olmaları, hedeflerine ulaşmak için planlı davranmaları, bilime katkı sunmak için gelişmeleri takip etmeleri ve kültürel mirastaki öğelerden kullanılan bilimsel teknikleri araştırmaları sonucunda çalışkanlık değerini kazanmaları amaçlanmaktadır.

2. Örnek > Ortaöğretim Matematik Dersi

fonksiyonlar kullanılarak oluşturulabilir (OB3). Biyoloji ve tıp bağlamında kandaki glikoz, üre ve oksijen miktarındaki veya kan basıncındaki zamana bağlı değişim polinom fonksiyonlarla modellenerek incelenebilir (D13.4). Öğrencilere polinom fonksiyonların derecesinin, işaretinin, sıfırlarının, tekliliğinin-çiftliğinin ve sonsuzdaki davranışının incelendiği sorulardan oluşan çalışma kâğıdı verilebilir.

Yukarıda verilen metin örneği Ortaöğretim 12.sınıf Matematik dersi öğretim programı 1. teması olan "Nicelikler ve Değişimler (2)" e aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde metinde yer alan öğrenme çıktısının D13. Sağlıklı Yaşam değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D13.4 İnsan sağlığını önemsemek" dördüncü alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden kandaki glikoz, üre ve oksijen miktarındaki veya kan basıncındaki zamana bağlı değişimi gösteren örnekleri incelemeleri ve polinom fonksiyonlarla modelleyerek incelemeleri beklenmektedir. Öğrencilerin bu örnekleri incelerken aynı zamanda bu değerleri sağlıklı yaşam yönünden de değerlendirmelerini sağlayacak bir yaşantı geçirecekleri düşünülmektedir. Bu sayede öğrencilerin diyabet, tansiyon v.b hastalıkların oluşmasına sebep olan faktörleri öğrenerek sağlıklı bir yaşam sürmek için neler yapmaları gerektiğini anlamaları hedeflenmektedir. Öğrencilerin bu örnekleri incelerken aynı zamanda bu değerleri sağlıklı yaşam açısından da değerlendirmeleri sağlanacaktır. Bu sayede öğrencilerin diyabet, tansiyon vb. hastalıkların oluşmasına sebep olan faktörleri öğrenerek sağlıklı bir yaşam sürmek için neler yapmaları gerektiğini anlamaları hedeflenmektedir.

3 Örnek

Ortaöğretim Kimya Dersi

KİM.9.1.3

Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) tarafından yürütülen, hızlandırıcı teknolojilerinin kullanıldığı atom veya atom altı düzeyde yapılan projeler örnek verilerek öğrencilerden ülkesinin kalkınmasını ve gelişmesini sağlayan millî projeleri tanıması beklenir (OB6, D19.1, D19.4). Öğrendikleri atom teorilerini kronolojik sıraya dikkat ederek sıralamaları ve atom teorilerinin varsayımlarını soru cevap tekniğiyle listelemeleri öğrencilerden istenir. Atom teorilerinin gelişim sürecinde atomun yapısına ilişkin niteliklerin farkını ortaya çıkarmaya ilişkin sorular sorulur. Böylece yeni bir atom modelinin gerekliliğine dikkat çekilir ve modern atom teorisine geçiş yapılır (E1.1, OB7). Modern atom teorisi işlenirken Heisenberg belirsizlik ilkesi ve orbital kavramı vurgulanır. Elektron, proton ve nötronun keşif süreçleri animasyon, video vb. araçlarla öğrencilere sunulabilir (OB2). Proton, nötron ve elektronun keşif tarihi, yükü, kütlesi hazır veri seti olarak verilerek atom altı parçacıkların keşfi ile atom teorilerinin ilişkilendirilmesi sağlanır. Tarihsel süreçte atomun yapısındaki en küçük tanecikler hakkında ortaya konan görüşler, bilginin değişebilirliği ile ilişkilendirilerek değerlendirilir (OB4). Böylece öğrencilerin çeşitli fikir, argüman ve yeni bilgilere açık olması sağlanır (D3.3). Atomun temel tanecikleri açıklanır. Bohr atom teorisi ve bu teorinin eksiklikleri hakkında bilgi verilerek modern atom teorisi ile Bohr atom teorisi ilişkilendirilir. Öğrencilerden farklı atom teorilerini bir zaman şeridi üzerinde göstermeleri ve atom altı parçacıkların keşfine ilişkin değişen bilgileri listelemeleri istenebilir (E3.7).

Yukarıda verilen metin örneği ortaöğretim 9. sınıf kimya dersi öğretim programı 1. teması olan "Etkileşim"e aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D19. Vatanseverlik değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D19.1 Millî bilinç sahibi olmak" ve "D19.4 Bağımsızlığı korumak" alt bileşenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrencilerin öğrendikleri atom teorilerini kronolojik sıraya dikkat ederek sıralamaları ve atom teorilerinin varsayımlarını soru cevap tekniğiyle listelemeleri beklenmektedir. Bu süreçte, öğretmenden ülkesinin kalkınmasını ve gelişmesini sağlayan millî projeler hakkında farkındalık oluşturarak öğrencilerdeki vatan sevgisini arttırmaya çalışması beklenmektedir. Böylece öğrencilerin, millî projeleri tanımaları ve ülkemizin gelişimini desteklemek adına farkındalık kazanmaları amaçlanmaktadır.

4. Örnek

Ortaöğretim Felsefe Dersi

Öğrenme-Öğretme
Uygulamaları

FEL.11.6.1

Hukukun doğasına yönelik felsefi soru ve problemleri açıklamaları için öğrencilere toplumsal alanda yaşanan hukuki olaylar ve sorunlara ilişkin açıklama veya görsel materyallerin yer aldığı çalışma kâğıdı verilir (OB1, OB4). Hukukun gereği hakkında çıkarımda bulundurulur (OB4). "Kural ve yasalar olmadığında kişisel özgürlük nasıl korunabilir, kişisel bilgilerin gizliliği nasıl sağlanabilir?" soruları üzerinden fikir belirtilmesi sağlanır (E3.11, D8.2). Bu aşamada forum, konuşma halkaları vb. teknikler kullanılabilir ve süreç, gözlem formu ile değerlendirilebilir (KB2.8). Öğrencilere bireylerin hangi haklara sahip oldukları ve bu hakların nasıl tanımlandığı sorulur. Hukukun kaynağına ilişkin doğal ve pozitif hukukla ilgili açıklamaların yer aldığı bilgi kartları verilir. Öğrencilerden verdikleri cevaplar ile bilgi kartlarındaki açıklamaları eşleştirmeleri istenir (E2.5). Kavram yanılgıları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir.

Hukukun doğasına yönelik felsefi soru ve problemleri toplumsal hayat ile ilişkilendirerek değerlendirmeleri için öğrencilere güvenilir kaynaklardan derlenen dava örnekleri verilir.

Yukarıda verilen metin örneği Ortaöğretim 11. sınıf Felsefe dersi öğretim programı 6. ünitesi olan "Hukuk ve Felsefe" ye aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde metinde yer alan öğrenme çıktısının D8. Mahremiyet değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D8.2 Kişisel bilgilerin gizliliğini korumak" ikinci

alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrencilerin kişisel bilgilerin gizliliğinin nasıl sağlanabileceğine yönelik fikir belirtmeleri, böylece mahremiyet kavramı hakkında farkındalık kazanmaları beklenmektedir.

5. Örnek

Ortaöğretim Biyoloji Dersi

b) Gruplardan tanımladıkları örüntüleri kullanarak ekosistemlerdeki enerji akışı hakkında genellemeler yapmaları istenir. Genelleme ve değerlendirme sürecinde çeşitli dijital uygulamalardan yararlanılabilir. Gruplardan yaptıkları genellemelerden hareketle enerji piramidi oluşturmaları, piramidin düzeylerini ve piramitteki organizmaların görevlerini açıklamaları istenir (**E3.7**). Gruplardan oluşturdıkları piramidi diğer gruplarla paylaşmaları ve piramitlerini diğer grupların piramitleriyle karşılaştırmaları beklenir. Öğrencilerden enerji akışıyla ilgili oluşturdıkları örüntüleri kullanarak biyolojik birikim kavramını tanımlamaları istenir. Biyolojik birikim ile ilgili kısa videolar izletilir ve örnek olaylar paylaşılır (**OB4**). Biyolojik birikimin organizmalar üzerindeki etkilerine dikkat çekmek için sorular sorulur. Bir biyolojik birikim sorunu seçilerek öğrencilerden bu soruna çözüm üretmeleri istenir. Öğrencilerin kendi beslenme alışkanlıklarının güvenliğini sorgulamaları sağlanır. Öğrencilerden yaptıkları çıkarımlar çerçevesinde kendi beslenme alışkanlıkları hakkında düşünceleri, varsa olumsuz beslenme alışkanlıklarının sonuçlarını tahmin etmeleri ve bu konuda yaşadıkları sorunlara çözüm önerileri üretmeleri istenir (**SDB3.3, E2.2, D13.1, OB7**).

Yukarıda yer alan metin örneği ortaöğretim 10. sınıf Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı 4. teması olan "Ekoloji" ye ait bir örnektir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D13. Sağlıklı Yaşam değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D13.1 Yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenmek" birinci alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Bu süreçte öğrencilerden ekosistemlerdeki enerji akışı hakkında genellemeler yapmaları, genellemelerden hareketle enerji piramidi oluşturmaları ve piramidin düzeyleriyle piramitteki organizmaların görevlerini açıklamaları istenir. Biyolojik birikimin organizmalar üzerindeki etkilerine dikkat çekilerek öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını gözden geçirmeleri, varsa olumsuz beslenme alışkanlıklarının sağlıkları için olası sonuçlarını tahmin etmeleri ve çözüm önerileri üretmeleri istenir. Öğrencilerin yeterli ve dengeli beslenmeleri, sağlıklı ve sağlıksız besinleri ayırt etmeleri, yeterli su tüketimin önemini bilmeleri beklenmektedir. Bu faaliyetlerle kendi beslenme alışkanlıklarının farkına varıp sağlıklarını korumaları ve sağlıklı yaşamın önemini kavramaları amaçlanmaktadır.

6. Örnek

Ortaöğretim Tarih Dersi

TAR.11.2.1

Öğrencilerin Fransız İhtilali'ne neden olan bilim devrimini, aydınlanma düşüncesini ve Amerika'nın bağımsızlık mücadelesini farklı kaynaklar üzerinden incelemeleri sağlanır. Öğrenciler; insan hakları, eşitlik, adalet, milliyetçilik ve özgürlük kavramları çerçevesinde Fransız İhtilali'nin devlet ve toplumların dönüşümündeki etkilerini analiz eder (**SDB2.3**). Örnek olaylar üzerinden adalet ve özgürlük değerlerinin önemini açıklar (**D1.1**). Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği yerel, bölgesel ve küresel etkileri olumlu ve olumsuz yönleri açısından sorgular (**OB6, SDB3.3, KB3.3, SBAB16.2**). Ulaştığı bilgilerden yola çıkarak Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamından kopmadan sözlü olarak ifade eder (**SDB2.1, SBAB4.2**). Bu süreçte görüş geliştirme tekniği kullanılabilir. Öğrencilerin sözlü ifadeleri gözlem formu ile değerlendirilir.

Yukarıda yer alan metin örneği ortaöğretim 11.sınıf Ortaöğretim Tarih dersi öğretim programı 2. öğrenme alanı olan "Dönüşüm Sürecinde Osmanlı"ya aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D1. Adalet değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D1.1 Hak ve özgürlüklerini bil-

mek ve korumak" birinci alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciden örnek olaylar üzerinden adalet değerinin önemini açıklaması beklenmektedir. Öğrencilerden adalet değerinin devlet ve toplum dönüşümündeki etkilerini analiz etmeleri istenmektedir. Bu sürecin, öğrencilerin her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu düşünen bireyler olmalarında etkili olacağı düşünülmektedir..

7. Örnek

Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi

TDE2.2

Öğrencilerden ön bilgilerini kullanarak okudukları romanda yazarın üslubunu oluşturan unsurları gösteren bir kavram haritası hazırlamaları istenir (SDB1.2). Metin tahlili sürecinde bu kavram haritasından yararlanılabilir. Romanın adı ve varsa görsellerinden hareketle yazılış amacı tahmin edilir. Öğrencilerden okudukları romanda anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelime gruplarını ve bunların anlamlarını bağlamdan belirlemeleri istenir.

Romanın konusu, teması ve yazılma amacı tespit edilir. Metindeki kişilerin davranışlarından hareketle duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır (SDB2.3, KB2.10). Bu çıkarımlar bir grup etkinliği olan edebiyat halkası (okuma çemberi) ile somutlaştırılır (SDB2.2, KB3.3). Böylece romandaki kişilerin özellikleri ve dil kullanımları karşılaştırılır (E3.6).

Metin ile yazar arasındaki ilişkiye yönelik çıkarımlar yapılır. Metindeki gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirlemek için sınıflandırmalar yapılır. Bu tür sınıflandırma çalışmalarında "balık kılıcı tekniği" kullanılarak tespit edilen bilgiler değerlendirilir (SDB1.2).

Metindeki öznel, nesnel dil yapıları bulunarak bunların metne ve kişilere katkısı belirlenir. Duyarlılık değerinden hareketle roman kişilerinin yaşadığı insani çelişkileri, ahlaki çatışmaları ve toplumsal hayatta yaşadıkları güçlükleri anlamlandırmaya yönelik tespitlerde bulunulur (SDB2.3, D5). Öğrenciler, metinden kendisine yakın bulunduğu bir kişinin konuşmasıyla kendilerinin günlük hayatta kullandığı dilin hangi yönlerden farklılaştığıyla ilgili görüşlerini gerekçesiyle açıklar (E2.1, SDB3.3).

Yukarıda verilen metin örneği 11. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı "Yaşamın İzinde" isimli 3. temadan alınmıştır. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının D5. Duyarlılık değeri ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu süreçte roman tahlil edilirken öğrencilerden edebiyat ve yaşam ilişkisi bağlamında anlam oluşturabilmeleri, roman kişilerinin insani çelişkilerini ve yaşadıkları zorlukları anlamaları istenir. Bu sayede öğrencilerin sosyal ilişkilerinde sabırlı ve anlayışlı olması, insanlara nazik davranması beklenir. Uygulama sonunda öğrencilere duyarlılık değerine dair farkındalık geliştirilmesi hedeflenmektedir.

8. Örnek

Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

DKAB.11.1.1

Öğrencilerin kaderle ilgili merak ettiklerini sormalarına imkân verilir (E3.8). Soru kutusu tekniği bu süreçte kullanılabilir. Kader ve kaza kavramları hakkında bilgi verilir. "Sünnetullah, afet, rızık, sabır, ömür, ecel, hastalık, sağlık, başarı, başarısızlık, hidayet, dalalet, hayır, şer, dua, tevekkül, teslimiyet, rıza ve imtihan" kavramları açıklanır. Bu bağlamda Hz. Eyyüb kıssasına vurgu yapılır. Rızık kavramı açıklanırken helal kazancın önemine değinilir. Öğrencilerin bu kavramların kaderle bağlantısını dikkate alarak nedensel ilişkiler kurmaları ve elde ettiği bilgilerle bütüncül bir bakış açısı ortaya koymaları sağlanır. Toplumda yaygın olan yanlış kader anlayışlarına dikkat çekilir. Öğrencilerin kaderin yanlış yorumlamasından doğan sorunların, insanın iradesinden kaynaklandığı çıkarımında bulunmalarına rehberlik edilir. Fay hatları ya da dere yatakları üzerine ev yapmanın ortaya çıkarabileceği olumsuz durumlarla ilgili farkındalığı artırmak için tartışma tekniklerinden yararlanılabilir (D5.2, D16.2). Bu süreçte Dünya Afet Risklerini Azaltma Günü'ne dikkat çekilebilir ve bu konuda etkinlikler yaptırılabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında bilgi kartı kullanılabilir.

Yukarıda verilen metin örneği Ortaöğretim 11.sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı 1. ünitesi olan "Kader, İrade ve Sorumluluk" a aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde metin yer

alan öğrenme çıktısının D5. Duyarlılık ve D16. Sorumluluk değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değerle "D5.2 Çevreye ve canlılara değer vermek" ve "D16.2 Topluma karşı görevlerini yerine getirmek" alt bileşenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciler kaderle ilgili merak ettiklerini tanımlayıp sorular sorarlar. Kaderle ilgili metinden yola çıkarak kaderle ilgili kavramlar ilişkilendirilerek açıklanır. Hz. Eyyüp kıssasına bu bağlamda yer verilir. Rızık kavramı açılırken helal kazancın önemine değinilir. Öğrencilerin ilgili kavramların kaderle bağlantısını dikkate alarak nedensel ilişkiler kurmaları ve elde ettiği bilgilerle bütüncül bir bakış açısı ortaya koymaları sağlanır. Hayatta karşılaşılan olumsuz durumların yanlış yorumlanan kaderden değil, insan iradesinden kaynaklandığı çıkarımı için rehberlik edilir. Süreç içerisinde fay hatları ya da dere yatakları üzerine ev yapmanın ortaya çıkaracağı olumsuz durumların insanın sorumluluk alanı içerisinde olduğunun kavranması beklenir. Böyle durumlarda afet bilincine sahip olarak duyarlı davranması amaçlanmaktadır.

9. Örnek > Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

İTA.12.3.1

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Öğrencilere I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarıyla II. Dünya Savaşı'nın nedenleri arasında bağlantı kurulmasına yönelik sorular sorulur (SBAB4.2). Bu sorular çerçevesinde öğrencilerin II. Dünya Savaşı'na neden olan gelişmeleri gösteren farklı kaynakları incelemeleri sağlanır (SBAB10.3). II. Dünya Savaşı'nın seyrini değiştiren gelişmelerden Pearl Harbor Baskını, Stalingrad Kuşatması, Normandiya Çıkarması, Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılmasının yer aldığı açıklamalı tarih şeridini incelemeleri istenir (SBAB1.2). Örnek olaylardan hareketle insan ve doğayı sevmenin ve korumanın önemini açıklamaları sağlanır (D9.3, KB3.3). II. Dünya Savaşı'nın seyrini değiştiren gelişmelerle savaşın sonuçlarına yönelik soru-cevap etkinliği yapılır (E3.4). Öğrenciler II. Dünya Savaşı'nın neden ve sonuçlarını siyasi, sosyal ve ekonomik bağlamda sınıflandırır. Savaş sonrasında Soğuk Savaş Dönemi'nin başlaması, Birleşmiş Milletler ve IMF'nin kuruluşu, siyonist hareketler, Filistin Meselesi ve sömürgeciliğin şekil değiştirmesi hususlarını kendi cümleleriyle ifade eder (OB1, SDB2.1). Örnek metin ve olaylardan hareketle siyonist faaliyetleri ve Filistin Meselesi'ni hakkaniyetli davranmanın önemi bakımından değerlendirir (D1.2, SDB3.3). Öğrencilerden II. Dünya Savaşı'nın neden ve sonuçlarını değerlendirebilmeleri amacıyla verilen neden-sonuç formunu doldurmaları istenir.

Yukarıda verilen metin örneği 12. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi "II. Dünya Savaşı'ndan küreselleşme sürecine Türkiye" isimli 3. temadan alınmıştır. Örnek incelendiğinde D1. Adalet değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değerle "D1.2 Hakkaniyetli davranmak" ikinci alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrenciler, II. Dünya Savaşı'nın neden ve sonuçlarını siyasi, sosyal ve ekonomik bağlamda sınıflandırır. Savaş sonrasında Soğuk Savaş Dönemi'nin başlaması, Birleşmiş Milletler ve IMF'nin kuruluşu, siyonist hareketler, Filistin Meselesi ve sömürgeciliğin şekil değiştirmesi hususlarını kendi cümleleriyle ifade etmeleri beklenmektedir. Bu sayede örnek metin ve olaylardan hareketle siyonist faaliyetleri ve Filistin Meselesi'ni hakkaniyetli bir şekilde değerlendirmeleri hedeflenmektedir.

10. Örnek**Ortaöğretim Coğrafya Dersi****COĞ.10.7.1.**

Türk kültürünün ocağı ve yayıldığı alanlar belirlenir. Türk dünyası haritası kullanılarak bu alanların konumları gözlemlenir (**SBAB10.2**). Açık uçlu sorularla Türk kültürünün yayılışına ilişkin sorgulamalar gerçekleştirilir. Türk dünyasının kültürel özellikleri yazılı veya görsel örnekler kullanılarak tespit edilir ve Türk kültürünün yayılış alanlarındaki ortak kültürel özellikler hakkında çıkarımlar yapılır (**KB3.1, E3.4, OB5**). Yapılan çıkarımlarda Türkistan'daki Türk devletleri ve KKTC ile Türkiye'nin tarihî bağları ve sosyokültürel ilişkileri vurgulanır. Bu süreçte Türk kültürünün ocağı ve yayıldığı alanlar kapsamında bulunan ülkelere sanal geziler yapılabilir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak bu alanları kapsayan gezi/tanıtım yazıları, sunumları oluşturulabilir. Öğrenmeler, çalışma yaprağıyla izlenebilir.

Bu ünite performans görevi olarak öğrencilerden Türk milletinin soyut ve somut kültürel miras öğelerini tanıma, tanıtmaya, koruma ve geliştirme konulu bir faaliyet yürütmele-ri istenebilir. Öğrencilerin, performans görevlerine ait ürünleri alt sınıflarla paylaşmaları sağlanabilir. Yapılan çalışmalarla okul koridorlarında Kültür Yolu oluşturulabilir veya kültür merkezlerinde sergiler düzenlenebilir (**SDB2.1, SDB2.3, D19.3**). Performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir (**SDB1.2**).

Yukarıda verilen metin örneği ortaöğretim 10. sınıf coğrafya dersi öğretim programı 7. öğrenme alanı olan "Bölgeler, Ülkeler ve Küresel Bağlantılar"a aittir. Bu metin değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, metinde yer alan öğrenme çıktısının "D19. Vatanseverlik" değeri ile ilişkilendirildiği ve bu değer "D19.3 Ülke varlıklarına sahip çıkmak" üçüncü alt bileşeninin kullanıldığı görülmektedir. Yaşantı gerçekleştirilirken öğrencilerden ortak somut ve soyut kültürel mirasın önemine ilişkin çıkarım yapma beklentisi beklenmektedir. Bu süreçte öğrencilerin Türk milletinin soyut ve somut kültürel öğelerini tanıtmaya, koruma ve geliştirme konulu faaliyetleri sürdürmeleri amaçlanmaktadır. Bu faaliyetlerle öğrencilerin ortak kültürel miras konusunda farkındalıklarının artması, onlara önem verme ve koruma isteklerinin oluşması hedeflenmektedir.

3.4. EDE ÇERÇEVESİ ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

ALAN ADI	TÜRKÇE ALANI	Okul Öncesi Eğitim 36-48 Ay
ETKİNLİĞİN ADI	DOSTLUK PİKNIĞI	
Değer	D4. Dostluk	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	TADB.2.a.Dinledikleri/izledikleri iletilerde yer alan bilgiler ile günlük yaşamı arasında ilişki kurar. Çocuklar dinledikleri/izlediklerinde ve görsel okuma materyallerinde yer alan bilgiler ile günlük yaşamı arasında ilişki kurar (TADB.2.a., D4.2.2., KB2.3.SB3.). Bu süreçte duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşmalarına rehberlik edilir. Öğretmenin kendilerine sunduğu resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi okuma materyallerini inceleyerek (TAOB.1.a., E1.1., OB4.2., SB1.) istediği materyali seçer.	
Etkinliğin Amacı	Arkadaşlık ilişkisi kurabilme ve etkin bir şekilde yönetebilme	
Araç Gereç	Piknik için gerekli yiyecek ve içecekler, piknik örtüleri, “Eğitimde Birlikteyiz” projesine ait hikâye kitaplarından “Elma ile Gelen Arkadaşlık” hikâye kitabı	
Sözcükler	Arkadaşlık, sopa, elma bahçesi	
Kavramlar	Yukarıda - aşağıda	
Eğitim Öğrenme Ortamları	Okul dışı etkinlik	
Aile ve Toplum Katılımı	---	

UYGULAMA

- Pikniğe gidilmesi için gerekli izinler alınır. Öğretmen, öğrencilerin getirmesi gereken malzemelerin listesini yapar ve velileri bilgilendirir.
- Piknikte çocuklara dostluk temalı “Eğitimde Birlikteyiz” hikâye kitaplarından “Elma ile Gelen Arkadaşlık” isimli resimli hikâye kitabı okunur. Kitabının görselleri incelenir. Kitap ile ilgili sohbet edilir ve öğrencilerden soruları cevaplamaları istenir.
 - Çağıl ve Yağız’ın arkadaşlıkları nasıl başladı?
 - Yağız, Çağıl’a niçin yardım etmiş olabilir?
 - Siz Yağız’ın yerinde olsaydınız ne yapardınız?
 - Çağıl ve Yağız birlikte hangi oyunları oynuyorlar? Siz arkadaşlarınızla hangi oyunları oynamaktan hoşlanırsınız?
 - Yeni bir arkadaş edinmek sizi mutlu eder mi? Neden?
- Sohbetin ardından piknik malzemeleri servis edilerek pikniğe başlanır. Arkadaşlarıyla zaman geçirmenin, birbirlerine destek olmanın ve duygusal paylaşımının önemi vurgulanır.
- Piknik sonrası öğretmen gözetiminde serbestçe oyunlar oynanır.

DERSİN ADI	HAYAT BİLGİSİ	2. sınıf
ÖĞRENME ALANI	YAŞADIĞIM YER VE ÜLKEM	
Değer	D15. Sevgi	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	HB.2.4.5. Dinî gün ve bayramların önemini yorumlayabilme Öğrencilerden dinî gün ve bayramların önemini yorumlayabilmeleri (KB2.14) beklenir. Dinî gün ve bayramlara ilişkin deneyimlerini paylaşmaları (a) istenir. Dinî günlerimizin Mevlit Kandili, Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili, Kadir Gecesi ve Aşure Günü olduğu; Ramazan ve Kurban Bayramı'nın ise dinî bayramlarımız olduğu belirtilir. Konu ile ilgili deneyimlerini anlatmaları veya rol oynama, canlandırma gibi tekniklerle sunmaları sağlanır. Dinî gün ve bayramların önemini ifade etmeleri (b) beklenir. Dinî gün ve bayramların; millî değerlerimiz olduğu ve insanların birbirlerini ziyaret ettikleri, misafirlerine ikramlarda bulundukları (D15.5) önemli ve özel günler olduğu üzerinde durulur. Bu günlerin coşkuyla kutlandığını vurgulayan (D19.2) görsel, video, kısa film, animasyon, hikâye, şiir gibi içeriklere yer verilir. Dinî gün ve bayramların millî ve manevi değerlerimiz olduğu vurgulanarak öğrencilerden bu günlere saygı duymaları beklenir (D14.3). Öğrencilerden dinî gün ve bayramların önemine ilişkin şiir, resim, afiş gibi özgün bir ürün oluşturmaları istenir (OB1.3). Öğrencilerin hazırladıkları ürünler portfolyolarına dâhil edilir. Öğrencilerin hazırladıkları ürünler portfolyolarına dâhil edilir.	
Etkinliğin Amacı	Dini değerlerinin farkında olabilme, koruyabilme ve yaşatabilme	
Araç Gereç	Etkinlik formu	

UYGULAMA

1. Ramazan Bayramı veya Kurban Bayramı Etkinlik-Görev Formu öğretmen tarafından o bölgenin kültürel farklılıkları dikkate alınarak hazırlanır, öğrencilere bayram öncesinde dağıtılır. Bayram boyunca bu görevleri yapmaları istenir. Bayram kültürüne dair deneyimler ve bu deneyimleri yerine getirirken yaşadıkları duygu ve düşünceleri etkinlik formuna yazmaları istenir.
2. İsteyen öğrencilerin “Bayramda 1 Günüm” adlı bayram anılarını anlatan video vb. dijital içerik hazırlayabilecekleri belirtilir. Bu içeriklerin mümkünse okulun sosyal medya hesabında paylaşılacağı ifade edilir. Bu sayede öğrencilerin sosyal medyada kültürümüze ait olan güzel içeriklerin artmasına katkı vermesinin önemi üzerinde durulur.
3. İsteyen öğrencilerin formdan faydalanarak hazırladıkları dijital içerik yardımıyla bayrama yönelik duygu ve düşüncelerini sınıfta paylaşmaları sağlanır.

Ek-1

Sıra No	Bayramda yaptıklarım	Yapıldıysa artı işareti koyunuz	Deneyime yönelik duygu ve düşüncelerinizi yazabilirsiniz.
1	Bayram sabahı daha erken uyandım.		
2	Temiz kıyafetlerimi giyindim.		
3	Bayram namazından sonra beraber yaşadığımız aile büyüklerimin elini öpüp bayramlarını tebrik ettim.		
4	Kardeşlerimin bayramlarını tebrik ettim.		
5	Ailece güzel bir kahvaltı yaptık.		
6	Kahvaltı hazırlık sürecinde ve sonrasında aileme yardım ettim.		
7	Kahvaltı sonrası ailece aile büyüklerimizi(dede, nine vb.) ziyarete gittik. Onlarla bayramlaştım. Ellerini öptüm.		
8	Akraba ziyaretleri (hala, amca, dayı, teyze vb.) yaptım.		
9	Mahalleden arkadaşlarımla bayram ziyaretleri kapsamında komşularımızı ziyaret edip, bayramlarını kutladık.		
10	Mahallemizde bulunan yaşlıları ve hastaları ailece ziyaret ettik.		

DERSİN ADI	TÜRKÇE	4. sınıf
TEMA	Kütüphanemiz	
Değer	D8. Mahremiyet	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	T.Y.4.2. Yazılarında içerik oluşturabilme Öğrencilerden belirlenen konunun/işin gerçekleştirilebilmesi için izlenmesi gereken adımları planlamaları ve bu plana uygun yönergeler yazmaları istenir. Öğrenciler yazma planı oluştururken çalışkanlık değerine vurgu yapılır (KB1, KB2.5, KB2.13, KB2.20, KB3.1, D3, SDB1.2, SDB2.1, E1.6, E2.3, E3.11). Çevrim içi yazışmalarda kişisel bilgilerin gizliliği vurgulanırken dijital mahremiyet değerine vurgu yapılır (D8).	
Etkinliğin Amacı	Araştırma yaparken dijital araçları bilinçli ve güvenli bir şekilde kullanabilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta, genel ağ bağlantısı olan bilgisayar	

UYGULAMA

- Öğrencilere “Bilinçli ve Güvenli İnternet Kullanımı” başlığı tahtaya yazılır. Bu başlığın içeriğinin ne olabileceği ile ilgili beyin fırtınası yapmaları sağlanır.
- Öğrencilerden bilgi grafiğini incelemeleri ve soruları cevaplandırmaları istenir.

BİLİNÇLİ VE GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMI İÇİN 10 ADIM

- Bilgisayar vb elektronik cihazlarla seni rahatsız eden bir kişi veya durum olursa ailenle paylaşmalısın
- Kendine veya başkalarına ait görsel ve videoları ailenin izni olmadan genel ağ uygulamalarında paylaşmamalısın
- Kendini kötü hissetmene neden olan (tehdit etme, dalga geçme vb.) her türlü mesajı annene ve babana bildirmelisin.
- Dijital iletişim araçlarından kimseyi incitecek söz yazmamalı, dedikodu yapmamalısın.
- Ev adresi, telefon numarası, ailene ait işyeri ve telefon bilgilerini ailenin haberi ve izni olmadan kesinlikle paylaşmamalısın.
- Dijital iletişim araçlarında kullandığın şifreleri ailen dışında kimseyle paylaşmamalısın.
- Genel ağ ve sosyal medyayı kullanmak istediğin zaman, ziyaret edebileceğin web sitelerini ve uygulamaları aile büyüklerinle birlikte belirlemelisin.
- Ailenin tüm bireylerinin interneti doğru ve güvenli kullanması ve yeni şeyler öğrenmeleri için onlara yardımcı olmalısın
- Genel ağ sayfalarından bir dosya indirmeden önce aileden veya bir büyüğünden izin almalısın.

- Metindeki önerilerden hangisi dikkatinizi çekti?
 - Metinde bahsedilen önerilerden uyguladıklarınızı paylaşınız.
 - Metindeki öneriler neden gerekli olabilir?
 - Metindeki önerileri uygulamazsanız hangi zararlara maruz kalabilirsiniz?
 - Güvenli internet kullanımı ile ilgili siz bir afiş hazırlamak isteseydiniz konusu ne olurdu?
- Öğrencilere EK-1 dağıtılır ve evde/okulda videoda öğrendikleri bilgilerden hareketle internetten araştırma yapmaları istenir.

EK-1

Değerli öğrencilerim,

Sizlerden genel ağ sayfalarını kullanırken kişisel bilgilerinizi koruma yöntemlerini araştırıp yazmanızı istiyorum. Bu araştırma için doğru ve güvenilir bilgi içeren, öncelikli olarak devlet kurumlarına(.gov) veya eğitim kurumlarına ait (.k12, .edu), uzun zamandır yayın yapan ve bu süre içinde toplumun güvenini kazanmış olan, yazılan bilginin kaynağına da yer veren, konunun uzmanları tarafından yazılan, kişisel bilgilerinizi istemeyen sitelere bakmanızı tavsiye ediyorum.

Genel ağ sayfalarını kullanırken kişisel bilgilerimizi koruma yöntemlerini noktalama işaretlerine dikkat ederek yazınız.

- »
- »
- »
- »
- »

Genel ağ sayfalarını kullanırken kişisel bilgilerimizi koruma yöntemlerini bilgi olarak aldığınız web sitesinin adını yazınız.

.....

Bulduğunuz web sitesinin neden güvenilir ve doğru olduğunu açıklayınız.

.....

Aynı bilgiyi veren başka web sitesi var mıdır? Web sitesinin adını yazınız.

.....

Kaynakça:

Aydemir, Z., Sakız, G. ve Doğan, M.C. (2019) İlkokul düzeyinde Dijital Okuryazarlık Becerileri Rubriğinin Geliştirilmesi, Milli Eğitim, 48 (1), 617-638.

DERSİN ADI	FEN BİLİMLERİ	4. sınıf
ÖĞRENME ALANI	SAĞLIKLI BESLENİYORUM	
Değer	D13. Sağlıklı Yaşam	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	FB.4.2.3. Besinlerin işlevleri ile ilgili hipotez oluşturabilme Tartışma, soru-cevap vb. yaklaşımlarla beslenme ve fiziksel, duygusal iyi oluş hâli arasındaki ilişkiye ve bu konudaki alışkanlıkların önemine dikkat çekilir. Öğrencilerden soruları cevaplandırmaları istenir. (D13.1, D13.2).	
Etkinliğin Amacı	Sağlıklı beslenme ve sporun bireyin yaşam kalitesini artırabileceğini kavrayabilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta	

UYGULAMA

1. Aşağıdaki sorularla tartışma yapılarak öğrencilerin dikkati çekilir.

- İnsanın hareket edebilmesi için ihtiyaç duyduğu enerjiyi nasıl elde eder?
- Yeterli ve dengeli beslenme nedir? Örneklerle açıklayınız.
- İnsan sağlığına zarar veren alışkanlıklar nelerdir? Bu alışkanlıkların vücudumuza verdiği zararlar nelerdir?

- 2.

Sağlıklı beslenme, temizlik ve spor ile ilgili	sahip olduğunuz 3 alışkanlığınızı söyleyiniz.
	yaptığınız fakat geliştirmek istediğiniz 2 alışkanlığınızı söyleyiniz.
	yapmadığınız fakat yapmak istediğiniz 1 alışkanlık söyleyiniz.

3. Öğrencilerden aşağıdaki tablodan yapmak istedikleri sporları işaretlemeleri ve nedeniyle birlikte açıklamaları istenir.

Sporlar	Bu Sporu Yapmak İstiyorum	Sporlar	Bu Sporu Yapmak İstiyorum
Atletizm		Masa Tenisi	
Badminton		Okçuluk	
Basketbol		Sörf	
Binicilik		Sutopu	
Bisiklet		Taekwondo	
Cimnastik		Tenis	
Dağcılık (Sportif Tırmanış)		Voleybol	
Futbol		Yelken	
Güreş		Yüzme	
Halter		Buz Pateni	
Hentbol		Kayak	
Judo		Buz Hokeyi	
Karate		Sürat Pateni	

4. Öğrencilerden aşağıdaki tabloya sağlıklı yaşam ile ilgili emoji, karikatür, resim, slogan veya afiş hazırlamaları istenir.

5. Öğrencilerden performans görevi olarak çevrelerindeki park, bahçe, spor merkezi gibi yerlerin fotoğraf veya videolarını çekmeleri ve bu alanlardaki spor aletlerinin kullanım şeklini ve işlevini tanıtmaları istenir.

DERSİN ADI	SOSYAL BİLGİLER	4. sınıf
ÖĞRENME ALANI	EVİMİZ DÜNYA	
Değer	D19. Vatanseverlik	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	SB.4.2.1.Konum ve yön bulurken haritaları kullanabilme Harita tanımaya yönelik etkinliklerden sonra öğrencilerden Türkiye haritasında yaşadığı yeri, ülkemizin başkentini ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni göstermeleri istenir. Öğrencilerden harita üzerinde yer alan farklı şehirleri ana ve ara yönler aracılığıyla tarif etmesi, dünya haritası veya yerküre modeli üzerinde Türkiye'nin konumunu bulması istenerek ülkemizin sınırlarını tanıması beklenir. Öğrencilerden dijital ortamda harita ve pusula kullanarak yakın çevresinde belirlediği noktaları göstermeleri istenir (OB2). Etkinlik süresince vatanseverlik ve millî bilinç odaklı açıklamalarda bulunulur (D19.1).	
Etkinliğin Amacı	Sınırlarımızı, sınırlarımızın önemini ve sınır komşularını bilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta	
UYGULAMA		
1. Öğrencilere Türkiye siyasi haritası dağıtılır. Öğrencilerden sınırlarımızı kırmızı kalemle belirginleştirmeleri ve komşu ülkelerimizi incelemeleri istenir.		
2. Öğrencilere bazı şehirlerin konumu sorulur. Sınır şehirler sorulduğunda, bu şehirlerin hangi ülke ile sınır olduğunu söylemeleri istenir.		
3. Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa şehirleri sorulur. Bu şehirlerin ünvanlarının neden verildiği anlatılır.		
4. Ülke sınırlarını korumanın öneminden bahsedilir. Askerlerimizin ülke sınırlarını korurken yaptıkları fedakârlıklar anlatılır.		
a. Sınır güvenliğimiz neden önemlidir?		
b. Vatan savunmasında yerli ve millî teçhizatın kullanılmasının önemi nedir?		
c. Ülkemizin daha da güçlü olması için bizler neler yapmalıyız?		

DERSİN ADI	İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ	4. sınıf
TEMA	ÇOCUK OLARAK HAKLARIMLA VARIM	
Değer	D1. Adalet, D11. Özgürlük	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	İHVD.4.1.3. İnsan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlükleri yorumlayabilme Öğrencilere temel hak ve özgürlüklerimizi anlatan bir metin verilir. Metin 5N1K soruları ile incelenir. Metindeki durumların hangi temel hak ve özgürlüklerimiz ile ilgili olduğu öğrenciler tarafından tespit edilir. Metinde yer alan durumlar üzerinde tartışılarak özgürlüğün anlamı ve kişisel özgürlüklerin sınırlarının başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde belirlenmesi gerektiği üzerinde durulur (D11.3., E2.1.).	
Etkinliğin Amacı	Temel hak ve özgürlüklerin insan ve toplum için önemini fark edebilme	
Araç Gereç	Renkli kalem	

UYGULAMA

1. Öğrencilerden verilen soruya göre hayal kurmaları ve hayallerini yazılı veya görsel olarak paylaşmaları istenir. Öğrencilerin paylaşımları özetlenerek temel hak ve özgürlüklerin insan yaşamı ve toplum için öneminden bahsedilir.

- Yaşama hakkı, sağlık hakkı, eşitlik hakkı, seyahat hakkı, eğitim hakkı, dinlenme ve serbest zaman hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünü içeren temel hak ve özgürlükler olmasaydı nasıl bir toplum olurduk? Hayal ediniz.

2. Aşağıdaki metin okunur ve sorular yöneltilir.

"Muhsin sırasına oturmuş resmini yapıyordu. Sınıf arkadaşlarından Ozan, yanına gelip "Sen ne çiziyorsun böyle?" diye sordu. Muhsin hiç cevap vermeden resmini çizmeye devam etti. Kendisine cevap verilme-yen Ozan, Muhsin'e ısrarla "Ne çiziyorsun? Duymuyor musun?" diye tekrar sordu. Muhsin başını kaldırıp "Şuan sanat özgürlüğüme müdahale ediyorsun." dedi. Bu olaya sınıf öğretmenini Elif Hanım da tanık oldu. "

(Hazırlayan tarafından oluşturulmuştur.)

- Sizce bu olayda sınıf öğretmenini Elif Hanım'ın tepkisi nasıl olmuştur?
- Muhsin'in yerinde siz olsaydınız Ozan'a nasıl tepki verirdiniz?
- Muhsin, resim çizerken kendi özgürlüğünü kullanıyordu. Sizce Muhsin'in bu özgürlüğüne Ozan saygı göstermeli miydi? Neden?
- Sizce, Muhsin'in resim çizerken özgür olma hakkı var mı? Peki, bu hakkı kullanırken arkadaşlarına nasıl davranmalı?
- Kişisel özgürlüklerimizin sınırını belirlerken başkalarının hakkına nasıl saygılı olabiliriz?

3. Öğrencilerden yaşama hakkı, sağlık hakkı, eşitlik hakkı, seyahat hakkı, eğitim hakkı, dinlenme ve serbest zaman hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünü içeren temel hak ve özgürlükleri günlük hayatta kullanıp kullanmadıklarını bir hafta boyunca gözlem yoluyla tespit etmeleri istenir. Bu tespitleri sınıf ortamında paylaşımları sağlanır.

DERSİN ADI	TÜRKÇE	5. sınıf
TEMA	GELENEKLERİMİZ	
Değer	D15. Sevgi	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	T.K.5.20. Hazırlıklı konuşmasını yapılandırabilme Öğrencilerin, hazırlıklı konuşmalarını bireysel çalışmalar veya grup çalışması şeklinde yapmaları (T.K.5.20.) sağlanır. Hazırlıklı konuşmalarda temaya ait konular (selamlaşma, vedalaşma, misafirperverlik, komşuluk aile içi iletişim vb.) seçilir (D2.3, D15.5, OB5).	
Etkinliğin Amacı	Misafir ağırlamanın kültürümüzdeki yeri ve önemini fark edebilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta	

UYGULAMA

- Öğrencilerden misafirlikte uyulması gereken nezaket kurallarını incelemeleri istenir.

Misafirin Uyması Gereken Nezaket Kuralları

- » Ziyaret edilecek insanlar önceden bilgilendirilir.
- » Ziyaret için planlanan zamana riayet edilir.
- » Misafirlğe gidilirken uygun hediyeler götürülür.
- » Kapı zili çalınır ve kapının eşiğinde değil, bir iki adım gerisinde durulur.
- » Eve girdikten sonra ev sahibinin yer göstermesi beklenir.
- » Yemek masası ya da sofrası hazırlandıktan sonra ev sahibinin misafirleri masaya/sofraya davet etmesi beklenir.
- » Yemeğin sonunda yemek için ev sahiplerine teşekkür edilir ve “Ellerinize sağlık”, “Ziyade olsun” gibi ifadeler söylenir.
- » Yatıya kalınacaksa bu sürenin üç günü aşmaması tavsiye edilir.

Ev Sahibinin Uyması Gereken Nezaket Kuralları

- » Misafirlğe gelmek isteyen kişiler mümkünse reddedilmez.
- » Ziyaret öncesinde ev düzenlenir ve gerekli hazırlıklar yapılır.
- » Misafirlerin her birine aynı nezaket ve içtenlik gösterilir.
- » Misafir ağırlanırken sıkıldığını belli eden tavırlardan kaçınılır ve saate sık sık bakılmaz.
- » Misafirlere ikram sunulurken ısrarcı olunmaz.
- » Misafirler evden ayrılırken ev sahibi ziyaretten duyduğu memnuniyeti ifade eder. Örneğin “Ayağınıza sağlık” ya da “Yine bekleriz” gibi ifadeler söylenebilir.

- Sınıfın koşullarına göre aşağıdaki yönergelerden biri seçilir.

- Öğrenci velileri ile görüşülür. Öğrenciler arasında eşleştirme yapılır. Öğrencilerden, eşleştikleri arkadaşlarının evlerine aileleriyle misafirlğe gitmeleri, misafirlik süresince birinci yönergede belirtilen nezaket kurallarına uymaları istenir. Misafirlikler sonrasında sınıf ortamında öğrencilerin, toplumumuzdaki misafirperverlik kültürünün yaşatılması için neler yapılabileceği hakkında görüş ve önerilerini belirtmeleri sağlanır.
- Sınıf ortamında misafir ağırlama kültürü drama yöntemi ile canlandırılır. Roller paylaşılır ve nezaket kurallarına uyulmasına özen gösterilir

Kaynakça:

Esirci, Ş. (1998). *Çağımızda Görgü ve Nezaket Kuralları*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Kurtbay, Y. (1991). *Nezaket ve Görgü Kuralları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

DERSİN ADI	SOSYAL BİLGİLER	5. sınıf
ÖĞRENME ALANI	HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ	
Değer	D17. Tasarruf	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme Öğrencilerden evde, okulda, çevrede yapmış oldukları gözlemler ve deneyimlerinden yola çıkarak toprak, su, orman ve maden kaynaklarının insanlar tarafından nasıl kullanıldığına ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenir. Kaynakların verimli ve verimsiz kullanıldığı durumların doğa ve insan üzerindeki etkilerine dair büyük grup tartışması yapmaları sağlanır. Bu süreçte öğrencilerin birbirlerini etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır (SDB2.1). Öğrencilere kaynakların doğa ve insanlar için önemine yönelik sorular sorularak sahip olduklarımızın değerini tasarruf değeri bağlamında anlamaları sağlanır (D17.3).	
Etkinliğin Amacı	Sahip olduğu doğal kaynakların değerini fark edebilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta	

UYGULAMA

- Öğrencilerden doğal kaynakların kullanımı hakkında görüşlerini belirtmeleri ve soruları cevaplamaları istenir.
 - Kaynakları bilinçsizce kullanılması insanların ve canlıların yaşamlarını nasıl etkiliyor?
 - Doğanın ve canlıların korunması, kaynakların tasarruflu kullanılmasına yönelik bildiğiniz atasözü ve özdeyişler nelerdir?
 - Doğadaki kaynakların gelecek nesillerin bize emaneti olduğu düşüncesini açıklayınız.
- Doğal kaynakların korunması için alınabilecek tasarruf tedbirleri aşağıdaki forma yazmaları istenir. Verilen örneklerin uygunluğu sınıfta tartışılır.

Tasarrufun Adı	Ne Yapabilirsin?
Su tasarrufu	Muslukları kapatmak,
Elektrik tasarrufu	
Kağıt tasarrufu	
Geri dönüşüm	
Yiyecek tasarrufu	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

DERSİN ADI	FEN BİLİMLERİ	5. sınıf
ÜNİTE	MADDENİN DOĞASI	
Değer	D19. Vatanseverlik	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	FB.5.5.4.2. Isı yalıtımını gösteren model oluşturabilme Öğrencilerden günlük yaşamda ısı akışını yavaşlatan örnekler vermeleri istenebilir. Bir binanın sıcaklık değerinin korunması için yapılacak ısı yalıtımı üzerine kurgulanan bir senaryo ile öğrencilerin model oluşturmaları sağlanır (D17.1). Isı yalıtımının tüm mevsimlerde işlevsel olduğu üzerinde durularak öğrencilerin farklı mevsimlere ait modeller üretmeleri sağlanabilir. Tasarımlarını oluştururken görseller, dijital içerikler ve günlük yaşamdaki örneklerden yararlanarak çıkarım yapmaları sağlanır (OB4). Öğrencilerin ülkemizdeki kültürel mirasa ait tarihi yerleri ısı yalıtımı açısından incelemeleri sağlanır (KB2.6, D17.2). Bu yerlerdeki kültürel unsurları fark etmeleri sağlanarak öğrenciler ısı yalıtımı konusunda grup araştırmalarına yönlendirilir (OB5).	
Etkinliğin Amacı	Enerji tasarrufunda ısı yalıtımının rolünü fark edebilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta	

UYGULAMA

1. Öğrencilerden görselleri incelemeleri, metni okumaları ve soruları cevaplamaları istenir.

Alper ve ailesi bir gün Süleymaniye Külliyesi'ni ziyarete giderler. Alper Süleymaniye Külliyesi'nin mimari yapısını çok beğenir. Külliye'nin taşları Alper'in çok dikkatini çeker ve babasına bu taşların özelliklerini merak ettiğini söyler. Alper'in babası Süleymaniye Camii imamından bilgi alabileceğini düşünür. Alper ve babası camii imamının yanına gidip sorularını sorarlar. Süleymaniye Camii imamı, Mimar Sinan'ın eşsiz eserlerinden biri olan Süleymaniye Külliyesi taşlarının özellikleri hakkında bilgi vermeye başlar.

Küfeki Taşı

Süleymaniye Külliyesi

Süleymaniye Külliyesi

Süleymaniye Külliyesi'nde kullanılan bu taşların ismi ve özelliği nedir?

Sevgili Alper, bu ihtişamlı külliye Mimar Sinan tarafından 1551-1558 yılları arasında yapılmıştır. Mimar Sinan, İstanbul ve çevresinde yaptığı mimari eserlerinde daha çok küfeki taşı kullanmıştır. Süleymaniye Külliyesi'ni inşa ederken de küfeki taşlarını tercih etmiştir. Bu taşın en önemli özelliği gözenek oranının yüksek olması sayesinde ısı yalıtımına katkı sağlamaktır. Böylece külliye kışın sıcak, yazın serin kalır. Isı yalıtımı sayesinde daha az enerji kullanılmaktadır.

Alper ve babası öğrendikleri bilgilere çok şaşırmışlar ve Süleymaniye Külliyesi'nin mimari yapısının güzelliği kadar teknik olarak da muhteşem bir eser olmasına hayran kalırlar.

- Mimar Sinan'ın Süleymaniye Külliyesi'nde kullandığı küfeki taşlarıyla ısı yalıtımı sağlanmıştır. Günümüzde uygulanan yalıtım sistemleri nelerdir? Açıklayınız.
- Camilerde, binalarda, okullarda, iş yerlerinde ısı yalıtım uygulamaları neden gereklidir? Tartışınız.
- Bir enerji tasarruf yöntemi olarak ısı yalıtımının ülke ekonomisine katkıları nelerdir? Tartışınız.
- Günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken diğer tasarruf yöntemleri neler olabilir? Paylaşınız.
- Ülke kaynaklarını israf etmek ülkemizin geleceğini nasıl etkiler? Tartışınız.

Kaynakça:

<https://tr.123rf.com/> ID: 65331229 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://www.shutterstock.com/tr/> ID: 2176486941 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://www.shutterstock.com/tr/> ID: 2127370520 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://tr.123rf.com/> ID: 75456568 (E.T.: 29.08.2024 E.S.: 12.00)

<https://tr.123rf.com/> ID: 134724405 (E.T.: 29.08.2024 E.S.: 12.00)

Sancak, E., Uzun, İ. ve Çankırın, O. (2010). Yapı Blok ve Kaplama Malzemesi Olarak Kullanılan Sıkı-tüf (Küfeki) Volkanik Hammaddesinin Fiziko-Mekanik Özellikleri. *Int.J.Eng.Research and Development*, 2(1), 34-39.

DERSİN ADI	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	5. sınıf
TEMA	MİMARİMİZDE DİNİ MOTİFLER	
Değer	D14. Saygı	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	DKAB 5.5.2. Camilerin bölümlerini tanıyabilme Cami ve mescit kavramları çerçevesinde Müslümanlar açısından caminin önemine değinilir. Öğrencilerden konuyla ilgili özgün görseller oluşturmaları ve bunları sınıfta paylaşmaları istenir (OB4).Teravih, cuma, bayram ve cenaze namazlarının toplumsal hayattaki işlevi hatırlatılır. Cemaatle ibadet etmenin ve camide ibadet edenlere saygı duymanın önemi, etkinlikler yoluyla öğrencilere fark ettirilir (SDB1.3, D14.3).	
Etkinliğin Amacı	Cami adabını uygun davranmaya istekli olabilme	
Araç Gereç		

UYGULAMA

1. Tarihî veya okula yakın bir camiye ziyaret planlanır. Caminin din görevlisinden cami ile ilgili bilgi alınır. Caminin bölümleri tanıtılır. Camide bulunan geleneksel el sanatlar anlatılır. Camiye girildiğinde gönüllü öğrencilerle tahiyyat'ul mescid namazı kılınır.
2. Ziyaret sonrasında öğrencilerden soruları cevaplamaları istenir.
 - a. Daha önce camiye gitmiş miydiniz? Gittiyseniz deneyimlerinizi paylaşınız.
 - b. Sınıfça ziyaret ettiğiniz camide en çok neler dikkatinizi çekti?
 - c. Camide cemaatle namaz kılmak neden önemlidir? Cemaatle namaz kılınırken nelere dikkat edilmelidir?
 - ç. Sizce cami ziyaretlerinde nelere dikkat edilmelidir?
 - d. Camileri toplumsal hayata daha fazla dahil etmek için neler yapılabilir

DERSİN ADI	TARİH	11. sınıf
TEMA	SAVAŞLAR SARMALINDA OSMANLI (1908-1918)	
Değer	D19. Vatanseverlik	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	TAR.11.3.1 1908-1918 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde meydana gelen siyasi ve askerî gelişmelerin sonuçlarını tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirebilme Öğrencilerin farklı kaynaklar üzerinden II. Meşrutiyet'in ilanı, 31 Mart Olayı ve Bâbü'lî Baskını, Trablus-garp Savaşı, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı süreci ile Sevk ve İskân Kanunu'nun neden ve sonuçlarını incelemeleri istenir (SBAB10.3). Örnek olay ve kişilerin yaşantılarından hareketle Sarıkamış Harekâtı, Çanakkale Zaferi, Kütül'amâre Zaferi, Medine Müdafaası ve Kafkas İslam Ordusu'nun Bakü'yü kurtarmasına ilişkin olayların gerçekleştiği dönemin koşullarını belirler (SDB2.3). Öğrenciler, ülkenin bağımsızlığı için fedakârlık yapmanın önemini açıklar (D19.2).	
Etkinliğin Amacı	Ülkenin bağımsızlığı için fedakârlık yapmanın önemini açıklayabilme	
Araç Gereç	Etkileşimli tahta	

UYGULAMA

- Öğrencilerden metni okumaları ve soruları cevaplamalarını istenir.

Nurettin Topçu

Fransa'da doktora imtihanına giren yabancı öğrencileri onurlandırmak ve hangi ülkeden olduklarını belli etmek üzere o ülkenin bayrağını üniversitenin gönderine çekerlerdi. İmtihan bitince de indirirlerdi. O gün göndere Türk bayrağı çekilmişti. Nurettin Topçu Sorbon'da devlet doktorası yapan ilk Türk öğrencisiydi. Hazırladığı doktora tezi yılın en başarılı tezleri arasında birinci seçilmişti. Üniversitenin geleneklerine göre birinci gelene ödül verirdiler. Yetkili profesör kendisine nasıl bir ödül istediğini sordu:

-Sizi tebrik ediyoruz. Alacağınız ödülün tercih hakkını da size bırakıyoruz, dedi. Nurettin, -nasıl yani? diye sordu. Profesör de,

-Mösyö, bir altın saat mi, yoksa Amerika'ya veya Kuzey ülkelerine bir seyahat mi istersiniz? Siz hangisini tercih ederseniz onu alacaksınız, dedi. Bu teklif üzerinden Nurettin kendinden emin ve gayet kararlı bir şekilde,

- Bunların hiçbirini istemiyorum. Sadece gönderdeki Türk bayrağının akşama kadar orada kalmasını istiyorum, dedi. İsteği yerine getirildi: Bayrak akşama kadar orada dalgalandı, durdu...

- Nurettin Topçu'nun yerinde olsaydınız vatan sevginizi ve özleminizi dile getirmek için ne yapardınız? Açıklayınız.
- Nurettin Topçu'nun "Türk bayrağını akşama kadar dalgalandırmak" istemesinin sebebi nedir? Tartışınız.
- Nurettin Topçu'nun hikâyesi gençlere nasıl ilham verebilir? Topçu'nun başarının zirvesinde iken Avrupa'yı bırakıp memleketine hizmeti tercih etmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Bir insan, vatanını ve bayrağını sevdiğini en iyi nasıl gösterebilir?

Kaynakça:

Emin Işık, Nurettin Topçu Çağdaş Bir Dervişin Dünyası İstanbul: Dergah Yayınları, 2019, 70.

DERSİN ADI	COĞRAFYA	10. sınıf
TEMA	COĞRAFYANIN DOĞASI	
Değer	D15. Sevgi	
Değer - Öğrenme Çıktısı İlişkisi	COĞ.10.1.1. Örnek olay, olgu ve/veya mekânı coğrafyanın temel kavramları ile ilişkilendirebilme Coğrafi bakış açısı kazandırılırken millî, manevî, insani ve kültürel değerleri koruma; onlara saygı duyma, bağımsızlığa önem verme; ülkesine karşı vefalı, dürüst, sadık ve özverili olma; barışçıl bir anlayışla hareket etme, misafirperver olma, doğaya ve bütün canlılara karşı merhametli davranma gibi davranışların önemi üzerinde durulur (D9.3, D15.1, D15.5, D19.3, D19.4)	
Etkinliğin Amacı	Kültürel coğrafyanın önemini fark edebilme	
Araç Gereç		

UYGULAMA

- Öğrencilerden metni okumaları ve soruları cevaplamaları istenir.

Coğrafyamızın Kültürel Kodları

Erzurum'a 3 defa üçünde de ayrı ayrı yollardan gittim. Bu yolculukların birincisinde hemen hemen çocuk denecek bir yaşıydım. Büyük anneannemin masallarıyla Kerem'den Yunus'tan okuduğu beyitlerle bana öğretmeye çalıştığı yıldız adlarıyla muhayyilede büyüdü hatırası hala pırıl pırıl tutuşur. Bu Trabzonlu kadının bütün coğrafya bilgisi memleketiyle gençliğinde gittiği Yemen, Mekke bir yana bırakılırsa bu hikayeden gelirdi. Bu bilgiden ziyade dine benzeyen bir coğrafya idi. Bütün akarsulara, dağlara canlı ebedi varlıklar gibi bakardı. Sanki şiir, din, gurbet duygusu, hayat tecrübesi birbirine ardınca yaşanmış hayatlarını rüyalarımızda birbirine karışmasına çok benzeyen bir yeni inanış artığı, bu dağları, dereleri onun için ilahi varlıklar yahut veliler haline getirmişlerdi. İki de bir beni mahfesinde yanına çağırarak biraz sonra uzağından geçeceğimiz veya huzuruna varacağımız ebediyetinin adını, varsa hikayesini söyler, Yunus'tan, Aşık Kerem'den beyitler okurdu. Sübhan dağının yolumuzun hangi tarafına düşeceğini, hangi gece Yıldız Dağı'nın dibinde konaklayacağımızı mekârecilerden daha yola çıkmadan sorup öğrenmişti. Onun için ikimiz de hazırдық.

(A.H. Tanpınar, Beş Şehir)

- Büyük anneanne, Erzurum'un coğrafyasını nasıl tanımlıyor? Bu bakış açısı size neler hissettirdi?
 - Yaşadığınız yerin kültürel coğrafyası hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - Yaşadığınız bölgenin kültürel coğrafyasına karşı sorumluluklarınız nelerdir?
 - Kültürel coğrafyamızın kodlarını gelecek nesle aktarmak için neler yapılmalıdır?
- Memleketinizin veya yaşadığınız bölgenin kültürel coğrafyasına ait bir hikâye varsa araştırınız ve sınıfta paylaşınız.

Kaynakça:

Tanpınar, A.H. (2017) Beş Şehir. İstanbul: Dergâh Yayınları.

KAYNAKÇA

- Akın, Z. ve Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul-aile iş birliği: bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 73-112.
- Aktepe, V. ve Gündüz, V. (2018). Değerler Eğitimi. (Edt. Uzunöz ve Aketepe). Özel Öğretim Yöntemleri içinde. Pegem Akademi, Ankara.
- Aktepe, V. (2014). Etkinlik temelli değer eğitiminin öğrencilerin yardımseverlik tutumlarına etkisi. *Researcher*, 2(2), 17-49.
- Aktepe, V., Uzunöz, A., ve Köybaşı, E. (2018). Değer analizi yaklaşımı yoluyla dürüstlük değerine yönelik öğrenci cevaplarının incelenmesi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(3), 606-626.
- Aladağ, E. ve Karaman, B. (2018). Değer eğitiminde kısa filmlerden yararlanma: örnek bir uygulama. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 360-377.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.
- Ardıç, E. ve Altun, A. (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 12-30.
- Atayeter, Y. ve Tozkoparan, U. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Gezi Gözlem Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Görüşleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3, 1-21.
- Aydemir, Z., Sakız, G. ve Doğan, M.C. (2019) İlkokul düzeyinde Dijital Okuryazarlık Becerileri Rubriğinin Geliştirilmesi, *Milli Eğitim*, 48 (1), 617-638.
- Aydın, H., ve Yaşar, O. (2020). 2005 ve 2017 coğrafya dersi öğretim programlarına göre yazılmış coğrafya ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından karşılaştırılması. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(60), 2826-2842.
- Aydın, M. Z. (2022) Din Öğretiminde Yöntemler. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bayburt, B. ve Duman, D. (2020). Değerler eğitimi açısından milli mücadele'yi anlatmanın ve aktarmanın önemi. *Belgi Dergisi*, 2(19), 1704-1719.
- Bolat, S. (1996) Eğitim örgütlerinde işbirliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8(8) 505-512.
- Çangır, M. (2008). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde eğitsel oyun yönteminin uygulanma durumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çinemre, S. (2021). Diyanet TV çizgi filmlerinin 4-6 yaş grubu kur'an kursu öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 207-243.
- Çolak, M., ve Kaya, M. (2007). Erzinan ilinde yaşayan 12-14 yaş kız ve erkek çocuklarda sağlıkla ilişkili fiziksel uygunluk bileşenlerinden vücut kompozisyonlarının değerlendirilmesi. *Kastamonu eğitim dergisi*, 15(2), 757-764.
- Demircioğlu, S., ve Selçuk, G. S. (2018). Örnek olaya dayalı öğrenme yönteminin lise öğrencilerinin fizik özyeterlik inançları üzerindeki etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (45), 23-36.
- Dinçer, D. (2018). Değer bilinçlendirme yaklaşımı. [H. Bacanlı tarafından yayına hazırlanan Değer bilinçlendirme yaklaşımı başlıklı kitabın değerlendirmesi]. *Journal of Economy Culture and Society*, 58, 249-254.
- Dönmez, B., ve Özkul, R. (2020). Öğretmen andının öğretmenlik mesleki değerlerinin kazandırılmasına katkısı. *Milli*

- Eğitim Dergisi*, 49(227), 345-370.
- Emin Işık, Nurettin Topçu Çağdaş Bir Dervişin Dünyası İstanbul: Dergah Yayınları, 2019, 70.
- Erbaş, A. A. (2020). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi derslerinde kullandıkları değerler eğitimi yaklaşımları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 926-941.
- Eren, D. İ., ve Arslan, S. (2022). Beden eğitimi ve spor dersinin değerler eğitimine katkısının incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 29-43.
- Erkuş, S., ve Yazar, T. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 196-211.
- Esirci, Ş. (1998). Çağımızda Görgü ve Nezaket Kuralları. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Gündoğdu, Y. B. (2016). Psikanalitik kişilik kuramlarına göre gelişim ve değişimin imkânı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 11/17, 373-404.
- Güneş, F. (2013). *Görsel Okuma Eğitimi*. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 1-17.
- Gürses, İ., ve Kılavuz, M. A. (2016). Kuşakların ahlâkî değerleri birlikte öğrenmesi: Kohlberg'in ahlâkî gelişim kuramı açısından bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 97-117.
- Hesapçıoğlu, M. (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. 4. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kağan, M., ve Yılmaz, N. (2019). Karakter ve değer eğitimi. *Pegem Akademi, Ankara*.
- Karataş, E. Ö. (2022). Beden Eğitimi ve Sporda Değerler Eğitimi. Efe Akademi Yayınları, İstanbul.
- Ketenalp, B., ve Bulut, İ. (2022). İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerdeki Değerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Bingöl İli Örneği). *Turkish Studies-Educational Sciences*, 17(2).
- Koç, S., ve Çelik, A. (2017). Ortaokullarda örtük olarak verilen değerler konusunda lisansüstü öğrencilerin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 711-735.
- Köse, E. Ö., ve Gül, Ş. (2016). Sınıföğretmeni adaylarının biyoloji bilgilerini günlük yaşamla ilişkilendirme düzeyleri. *Amasya üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 5(1), 84-103.
- Kurtbay, Y. (1991). *Nezaket ve Görgü Kuralları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kuyucu, M. (2017). Y kuşağı ve teknoloji: y kuşağının iletişim teknolojilerini kullanım alışkanlıkları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 845-872.
- Memduhoğlu, H. B., ve Yüce, T. (2020). Değerler eğitiminde drama yönteminin uygulanmasına ilişkin nitel bir çözümleme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 51(51), 116-130.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Muç, K., ve Pamuk, A. (2020). Tarih ders kitaplarında değerler ve değer aktarım yaklaşımları. *Turkish History Education Journal*, 9(2), 532-548.
- Oğuz, E. (2012). Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1309-1325.

- Onat-Sayın, N. (2020). İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri (Merkezefendi ilçe örneği). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Özdemir, T. Y., Özcan, M. B. ve Akgün, M. (2017). Öğretmen görüşleriyle değerler eğitimi odaklı eğitim denetimi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 35-52.
- Özmen, C., Er, H. ve Gürgil, F. (2012). İlköğretim Branş Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma/A Research For Elementary School Teachers' Opinions About Value Education. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17).
- Pelit, E. ve Türkoğlu, T. (2019). Somut olmayan kültürel miras değerlerinin turizme yansımaları ebru sanatı üzerine bir inceleme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 101-118.
- Sancak, E., Uzun, İ. ve Çankıran, O. (2010). Yapı Blok ve Kaplama Malzemesi Olarak Kullanılan Sıkı-tüf (Küfeki) Volkanik Hammaddesinin Fiziko-Mekanik Özellikleri. *Int.J.Eng.Research ve Development*, 2(1), 34-39.
- Şahin, M. (2022). Gündelik hayatın içinde değerler ve değerlerin toplumsal boyutları. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 13(63), 51-81.
- Şahin, T. ve Ersoy, F. (2012). Sosyal bilgiler ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1535-1558.
- Şen, B. G. (2022). Öğrencilerin değerler sistemi. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 4(28), 6584-6590.
- Tahiroğlu, M. (2012). Değerler eğitiminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin trafik kurallarına yönelik tutumlarına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 123-136.
- Tanpınar, A.H. (2017) *Beş Şehir*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Teyfur, M. (2023). Eğitim yönetiminde değerler. (Edt. A. Kızılkaya Namlı), Eğitimin kavramsal temelleri-7: Eğitim Yönetimi İçinde. 33.
- Topkaya, Y. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer aktarım yaklaşımları hakkındaki görüşlerine ait nitel bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 637-652.
- Turan, İ. ve Geçit, Y. (2010). Lise coğrafya 10. sınıf ders kitabının farklı okullara göre okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 613-622.
- Uçar, F. H. ve Çetinkaya, S. (2021). İlkokul hayat bilgisi ders kitaplarında değerler eğitimi. *Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 275-291.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). Değerler eğitimi. *Pegem Akademi, Ankara*.
- Yeşilyurt, E. (2019). Değerler eğitimine uygunluğu açısından öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesi: bir derleme çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(77), 121-146.
- Yeşilyurt, E. ve Kurt, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmi ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 7(4).
- Yiğit, M. F. ve Tarman, B. (2013). Değerler eğitiminin ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki yeri ve önemi. *Journal of Social Studies Education Research*, 4(2), 79-102.
- Yiğittir, S. ve Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı uygulama Kılavuzu'nda yer alan etkinliklerin değer eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 49-73.

Görsel Kaynakça

Kapak: www.123rf.com/tr/ ID: 50379187 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30) görsel üzerinde düzenleme yapılmıştır.

<https://www.shutterstock.com/tr/> ID: 2176486941 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://www.shutterstock.com/tr/> ID: 2127370520 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://www.shutterstock.com/tr/> ID: 1732238995 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://tr.123rf.com/> ID: 65331229 (E.T.: 03.03.2024 E.S.: 15.30)

<https://tr.123rf.com/> ID: 75456568 (E.T.: 29.08.2024 E.S.: 12.00)

<https://tr.123rf.com/> ID: 134724405 (E.T.: 29.08.2024 E.S.: 12.00)